

M ČASOPIS MĚSTSKÝCH DIVADEL PRAŽSKÝCH

MODERNÍ DIVADLO

LEDEN — ÚNOR 2023
3. ČÍSLO

EVA
JÍŘIKOVSKÁ

DAVID JAŘAB
ČURDA, HRDINA
JEDNÉ PROHRY

HRDINOVÉ A ANARCHISTÉ
NINA HORÁKOVÁ
VÝROČÍ ROKOKA

EJ!

PRO ČLENY KLUBU PRVNÍ ŘADA JSME V LETOŠNÍ SEZONĚ PŘIPRAVILI POŘAD MÍSTO DŮVĚRNÝCH POTKÁNÍ.

ODEHRÁVÁ SE JEDNOU ZA DVA MĚSÍCE NA MALÉ SCĚNĚ ABC A PRŮVODKYNÍ JE ZUZANA MALÉŘOVÁ, KTERÁ ZVE HOSTY Z UMĚLECKÉHO SOUBORU I ZE ZÁKULISÍ DIVADLA.

VYPRÁVĚNÍ PLNÉ PROFESNÍCH I OSOBNÍCH PŘÍBĚHŮ JE PROVÁZENO ČETBOU A ŽIVOU HUDBOU. TO VŠE V BEZPROSTŘEDNÍ BLÍZKOSTI S DIVÁKY.

30. LEDNA
18.30
MALÁ SCÉNA ABC

Hosty budou herci Eva Salzmannová, Kryštof Krhový a dramaturgyně Kristina Žantovská

23. BŘEZNA
18.30
MALÁ SCÉNA ABC

Hosty budou herci Kateřina Marie Fialová, Jiří Štrébl a archivářka Justina Bargel Kašparová

VÝHODY A PODROBNOSTI
TÝKAJÍCÍ SE ČLENSTVÍ V KLUBU DIVÁKŮ
PRVNÍ ŘADA NALEZNETE NA:

WWW.MESTSKADIVADLAPRAZSKA.CZ/
VSTUPENKY/KLUB-PRVNI-RADA/

PRVNÍ ŘADA

ŠTASTNÝ ROK 2023

Začátek ledna obvykle nabízí dvě možnosti – ohlédnout se za rokem uplynulým (a vzhledem k celospolečenské situaci být spíše skeptický), nebo se dívat k roku nadcházejícímu (a cítit se podle své náтуры). Já jsem se letošní první úvodník rozhodla pojmout, jak se sluší a patří – optimisticky, umělecky a dobročinně. A tímto představuji našeho nového ilustrátora MOJ, jenž bude po celý rok doprovázet některá témata *Moderního divadla* obrazovým komentářem. V prosinci si budete moci originály či autorské tisky jeho obrázků zakoupit a před koncem roku si napravit karmu, jelikož celá částka poputuje na účet humanitární organizace Člověk v tísni.

Inspirací prvního díla, vytvořeného technikou linorytu, je rčení *Divadlo povznáší*.

Vážení čtenáři, přeji vám i nám, aby to i v roce 2023 byla pravda.

LENKA DOMBROVSKÁ
šéfredaktorka

MODERNÍ DIVADLO Časopis Městských divadel pražských.
Šéfredaktorka Lenka Dombrovská (lenka.dombrovska@m-d-p.cz). Korektury Jana Křížová.
Grafika Roman Černošus. Ředitel MDP Daniel Přibyl, umělecký šéf Michal Dočekal.
Zřizovatel Magistrát hlavního města Prahy. Registrováno MK ČR pod číslem E 16755.
Zdarma k dostání v divadlech ABC, Komédie a Rokoko, elektronická verze na www.mestskadivadlaprazska.cz.
ISSN 2571-1423. Náklad 20 000 výtisků. Tisk: Czech Print Center. Dvuměsíčník.
Číslo 3, ročník 17. Datum uzávěrky 19. 12. 2022. Vychází 6. 1. 2023.
Na titulní fotografii je Eva Jiřikovská. Foto Patrik Borecký.
Příští číslo vyjde 3. 3. 2023.

PARTNEŘI
bnt attorneys
in CEE

EuroAgentur
hotel
ROKOKO

ZŘIZOVATEL

PRA
H
A
PRA
G
A
PRA
G

EVA
JIŘIKOVSKÁ:

DÁVNOU DUŠÍ FOLKLOR ISTKA

FOTO: MAREK MALŮŠEK

Eva Jiřiková je autorkou kostýmů pro muzikál *Lazarus* (režie Marián Amsler, premiéra 12. 10. 2019 v divadle Komedie)

EVA JIŘIKOVSKÁ PORUŠUJE NEPSANÉ PRAVIDLO SOUČASNÉHO ČESKÉHO DIVADLA, ŽE MUŽI JSOU AUTORY SCÉN A ŽENY SE STÁVAJÍ KOSTÝMNÍMI VÝTVARNICEMI. A POTVRZUJE NEPOTVRZENOU TEORII, PROČ TOMU TAK BÝVÁ – JE VELICE EMPATICKÁ A KLIDNÁ, TEDY UMÍ TRPĚLIVĚ A PŘESVĚDČIVĚ VYSVĚTLOVAT HERCŮM, PROČ JE NUTNÉ MÍT PARUKU, A UJIŠŤOVAT JE, ŽE JIM TEN KOSTÝM SLUŠÍ... NAVRHLA KOSTÝMY I SCÉNU PRO DESÍTKY INSCENACÍ (JEN V MĚSTSKÝCH DIVADLECH PRAŽSKÝCH JE TO VÝPRAVA K NEVIDITELNÉMU, YERMĚ A POHYBOVÉMU PROJEKTU RIDERS) A V ROZHOVORU VYSVĚTLUJE, PROČ JE TO PRO NI PŘÍJEMNĚJŠÍ A PŘÍNOSNĚJŠÍ PRÁCE. DOTKLY JSME SE ALE TAKÉ INTIMNĚJŠÍCH A CITLIVĚJŠÍCH TÉMAT.

V rozhovoru, který vznikl před desíti lety, jste říkala, že nikdy nechcete odejít ze Slováckého divadla, protože jste tam doma... Nyní ale už v tomto divadle jako stálý spolupracovník nepůsobíte.

Zvolila jsem nejnáročnější možnou cestu, jak naplňovat své rozhodnutí být scénografkou a kostýmní výtvarnicí. Moje doma je stále na Slovácku, byť mám skvělé zázemí v Praze, v pracovním mezidobí jedu čtyři hodiny vlakem domů. Je to moje rodiště, mám tam kořeny, vytrhnout je nelze, nejde to.

Ve Slováckém divadle skončilo moje působení výměnou ředitele. Radnice tehdy tlačila na snižování stavů. Rok jsem se srovnávala s ukončením, s tím, že už to nebude moje divadlo, srdce mě bolelo. S jinými režiséry jsem ale spolupracovala již před mým odchodem. A v konečném důsledku to byla vlastně výhra.

Kam jste se za poslední dekádu posunula?

Posunutí spočívá spíš v přesunech. Z místa A do B či C někdy i D. Čímž navazuji na místo trvalého pobytu. Nejsem typ, který někde spěchá. Vyčkávám. Jeden kolega mi

řekl, že jsem schovaná v koutě, ale oni, režiséři, si mě našli. Jsem čím dál víc introvert, nemám potřebu být viděna na premiérách, večírcích, lajkovat známé režiséry s vidinou možné spolupráce.

Co v tvorbě chcete a co nechcete?

Jaké máte ráda režiséry?

Chci se vyjadřovat vlastním jazykem, názorem, komunikovat s režisérem. Často se stává, že režisér reaguje na můj výtvarný podnět, ukáží mu cestu, možnosti, koncept. Někdy naopak určí směr režisér se zcela jasnou vizí. S některými režiséry jsme již tak napojení, že stačí jemně naznačit a pak už se navzájem doplňujeme. Tento druh spolupráce je pro mě nejvíce radostný. Mí oblíbení režiséři se postupně usadili v Praze, tedy můj posun za nimi byl přirozený.

Spolupracujete radši s režiséry, které už znáte, nebo vyhledáváte nové pracovní výzvy?

Nové pracovní výzvy si mě vyhledávají samy. Mám stálý okruh mnou oblíbených režisérů – snad i oni mě milují –, rozhodně se ale neuzavírám. Mám radost, že mě oslovují ti, kteří hledají posun, nadstavbu, kreativitu.

Je pro vás stále stejně vzrušující, když se poprvé ponoříte do textu či poprvé hovoříte o výtvarné stránce s režisérem?

Vzrušení pociťuju vždy. A to je na této práci nejfatálnější! Ten nový a nový ponor do neprobádaného, hledání, seznamování s tématem, interakce... Naopak ovšem potřebuju mít stabilní rodinné zázemí, klidného partnera a lásku.

Když jsme s fotografem Patrikem Boreckým plánovali titulní strnu, zmínila jste, že byste se chtěla fotit ve scéně k inscenaci *Yerma*. Je to pro vás srdeční záležitost, výjimečná inscenace?

Inscenace *Yerma* se stala pro celý tým katarzí, každý se tam našel. Je o možnosti vypořádat se s osobními tématy, které

EVA JIŘIKOVSKÁ (*1976)

Vystudovala grafiku a výtvarnou výchovu na Masarykově univerzitě v Brně. V letech 2004–2016 působila jako scénografka a autorka propagační grafiky ve Slovákém divadle v Uherském Hradišti. Jako scénografka působí v činoherních a operních domech v České republice a na Slovensku. Opakovaně spolupracuje s režiséry Dodem Gombárem (inscenace *Merlin: Zrození a Merlin: Grál, Jesus Christ Superstar, Žitkovské bohyně či Cyrano z Bergeracu*), J. A. Pitínským (*Rok na vsi, Liška Bystrouška – Příběhy krve, Kalibův zločin*), Annou Davidovou (*Absolutno – kabaret o konci světa, Báby*), Lenkou Vagnerovou (*Poe, Riders*), Martinem Františkem (*Neviditelný, Na větrné hůrce, Konec masopustu, Hadry, kosti, kůže, Srpnové světlo*), Michalem Dočekalem (*Romeo a Julie, Smutek sluší Elektře, Sternenhoch*), Mariánem Amslerem (*Lazarus, Yerma, Švejk*) a Tomášem Studeným (*Tajemství, Lékárník*).

V současné době připravuje kostýmy pro inscenaci Čapkovy *Bílé nemocí* v režii Michala Dočekala, která bude mít premiéru v dubnu letošního roku v divadle ABC.

Věnuje se také vlastní volné tvorbě – např. se zúčastnila kolektivní výstavy v rámci 250. výročí narození W. A. Mozarta v Mozarthausu ve Vídni nebo v Městském divadle Brno, v Litoměřicích aj. Dlouhodobě spolupracuje se souborem Hradišť'an. Podílela se na dokumentech České televize *Vracaja sa dom od Betléma* a na televizních pořadech *Na forbíně* a *Manéž Bolka Polívky*.

FOTO: PATRIK BORECKÝ

MODERNÍ DIVADLO

hluboce rezonují dnešní společnosti – každý z nás se někdy ptá, zda se má a chce se stát rodičem, zda má být sám, či nemá zůstat sám... A pak jsou zde momenty, kdy se svobodně nerozhodujete, osud určil – v tomto případě je to Yermina nemožnost otěhotnět. Patřím k této poslední skupině a Yermín svět se propojil. Výtvarná koncepce možná i proto vznikla zcela přirozeně. V textu zmíní postava Matky červotoče v nábytku. A první záchytný bod byl jasný, přenést do scény důmyslné cesty tvora, který klade miliony vajíček. Vznikl reliéf, mající ve zvětšeném měřítku až designový charakter, ovšem s myšlenkou, na kterou potřebuju poukázat, podpořit dění na scéně. Stejný postup jsem aplikovala, když jsem se dočetla, že Yerma chce v novém bytě vysadit květiny. Doma má zelené truhlíky plné zeminy, a přesto nic neroste. Prázdnota a bolest. Další černé umělohmotné truhlíky vykrývají jeviště dokola, taktéž prázdné, bez života.

Jak jsem se doslechla, inscenace diváky oslovila a je navštěvovaná. Těším mě to. Divák jí rozumí, protože se ho bytostně dotýká.

Jedním z poznávacích znaků vaší práce je, že se nebojíte exprese a nadsázky, teatralnosti.

Naštěstí se setkávám s režiséry, kteří mi tuto možnost přímo nabízejí. Velmi mě baví proměnit herce, jeho ustálenou podobu, narušovat jeho tělesný vyjadřovací slovník, nastavit mu překážku, kterou ve výsledku musíme zdotat oba. Kostýmy se mi propojují se scénografií, často na sebe navzájem nabalí plejádu segmentů a prvků tvořících přesný slovník.

To mě velice zajímá – je pro vás příjmemnější či přínosnější, když vytváříte k inscenaci celou výpravu – tedy kostýmy i scénu?

Jsem nejšťastnější, když mám možnost vytvořit výpravu. Co se nevleze do scény, většinou přenesu do kostýmů, nebo naopak. Materiál ve scéně mi následně ovlivní vzhled kostýmů. Proto jsou pro mě materiály tak důležité. Vše společně propojím, najdu klíč. Nic není nahodilé, koncept je totiž pro mě na prvním místě. Pečlivě pracuji s textem, podstatné je, co mi chce autor, posléze nejdůležitější osoba, režisér, povědět. Jak dítu můžu pomoci.

Vlevo: Návrh scény Evy Jiřikovské k inscenaci *Yerma* (režie Marián Amsler, premiéra 10. 6. 2022 v divadle Rokoko)

Snímek z inscenace *Yerma* (v popředí Eva Salzmanová a Viktor Dvořák)

Vpravo: Jednou ze zatím posledních prací Evy Jiřikovské je výprava k pohybové inscenaci *Riders* (režie Lenka Vagnerová, premiéra 4. 12. 2022 v divadle Komédie)

Petr Konáš a Petra Tenorová v inscenaci *Neviditelný*, k níž navrhla scénu i kostýmy (režie Martin Františk, premiéra 6. 4. 2019 v divadle Rokoko)

FOTO: VOJTECH BRTNICKÝ

A pak často vidím a oceňuji ve vašich výpravách – když se to samozřejmě hodí k látce – folklorní prvky. Uherské Hradiště vám přinejmenším zůstalo v krvi, že?

Dávnou duší folkloristka... Chodila jsem jako malá do folklorního souboru Hradišťánek a posléze do Hradišťanu. V blízkosti osídlení Velké Moravy, tam, kde byli pohani. Dochované tradice mě v mládí formovaly. Krajina nás zkrátka obklopuje a ovlivňuje. Toto se do vás vryje a vy pak můžete čerpat neomezeně. S režisérem Martinem Františkem si v těchto motivech libujeme. Naopak s Dodem Gombárem je již posouváme do nadrovin vnímání.

Co vás ještě umělecky formuje a posouvuje – zmínila byste například konkrétní umělecká díla?

Architektura současná, brutalistní, doba loosovská a svár mezi ornamentem a následnou školou Bauhausu. Spektrum barev opět školy Bauhaus přes Rothkovy barevné kompozice. Může to být jakýkoli podnět k zamýšlení ve formě výstav, koncertů. Každopádně až text a jasná představa týmu mě posouvají kupředu a až tehdy začínám budovat výtvarnou koncepci inscenace.

Dokážete popsat rozdíl mezi návrhy scénografie k činoherním, hudebním a pohybovým projektům?

Rozdíl v tomto nevidím. Přístup mám stejný. Nejdůležitější je pro mě základní motiv, myšlenka, když ji najdu, tak návaznost je již snadná. Pouze jediné vás může brzdit, a to jsou rozpočty v jednotlivých projektech. Je obrovský rozdíl, když vytváříte operní scénografií, nebo alternativní pohybový projekt. Jistě není tajemstvím, že operní rozpočtový svět disponuje zcela jinými finančními prostředky na výrobu než třeba pohybové divadlo, které je v České republice abnormálně finančně podhodnocováno. V České republice se obecně propaguje filmový průmysl, hudební průmysl, v posledních letech je na vzestupu design. Naopak divadlo nemá ani řádné vyústění každoroční snahy divadelníků.

FOTO: PATRIK BORECKÝ

LEDEN—ÚNOR 2023

Existují ankety, které proběhnou někde na sociálních sítích, v Divadelních novinách, možná se zmíní v oficiálním tisku. Důstojné ohodnocení, se vším, co k předání cen patří, v divadelním prostředí ovšem nenajdete. Ceny Thálie vyhodnocuje Herecká asociace. Ty bohužel z našeho profesního hlediska nemohu brát v potaz. Vždy trpím, zahlédnu-li v televizi onen slavnostní přenos. Vizualně je to nevkusná podívánka, která může dozajista odradit hlavně mladého diváka, o kterého by divadelní domy měly bojovat ponejvíce.

Co pro vás vlastně znamená, když se řekne divadelní svět?

To je mučící otázka! Divadlo mi umožňuje vyjadřovat se vizuálním způsobem, jakým by to v jiných oborech nebylo možné. Každá inscenace má svůj vlastní mikrokosmos, v němž setkávám spoustu inspirativních lidí a ti mě posouvají dál. Je to týmová práce. Být v tomto prostředí vnímám jako výzvu a zároveň je to velké privilegium. I přes všechny útrapy, spojené hlavně s cestováním, si říkám, že je to sen. A já ho žiju.

LENKA DOMBROVSKÁ

autorka je šéfredaktorka Moderního divadla

HISTORICKÝ KONTEXT

DAVID JAŘAB
ČURDA, HRDINA JEDNÉ PROHRY

REŽIE A SCÉNA DAVID JAŘAB
DRAMATURGIE KRISTINA ŽANTOVSKÁ
KOSTÝMY SYLVA ZIMULA HANÁKOVÁ
HUDBA JAKUB KUDLÁČ
OBSAZENÍ MARTIN DONUTIL, ALEŠ BÍLÍK,
ROBERT MIKLUŠ, IVANA UHLÍŘOVÁ,
RENÁTA MATĚJÍČKOVÁ, MARTINA JINDROVÁ

PREMIÉRA 25. 2. 2023 V DIVADLE ROKOKO
REPRÍZA 27. 2. 2023 V DIVADLE ROKOKO

Třicetiletý Karel Čurda v roce 1942 v Londýně, odhodlaný bojovat

ČURDA → VRBAS → JERHOT → ČURDA

DVĚ FOTOGRAFIE JEDNÉ TVÁŘE, KTERÉ OD SEBE DĚLÍ PĚT LET. NA TÉ PRVNÍ JE OSTŘE ŘEZANÁ TVÁŘ TŘICETILETÉHO VOJÁKA, KTERÝ MÁ ZA SEBOU FYZICKY NÁROČNÝ VÝCVIK, JE VYBĚHANÝ, PEVNÝ V RAMENOU A ODHODLANÝ BÝT NASAZEN DO NEBEZPEČNÉ AKCE. NA DRUHÉM SNÍMKU ODULÝ OBLIČEJ CYNICKÉHO A VYHASKLOU MUŽE, ŽABÍ POHLED ALKOHOLIKA A SLABOCHA, KTERÝ SVÝCH SELHÁNÍ NELITUJE. POVISLÁ RAMENA PROZRAZUJÍ REZIGNOVANOST. KAREL ČURDA V ROCE 1942 V LONDÝNĚ A V ROCE 1947 V PRAZE NA PANKRÁČI. MEZI TÍM BYL PARAŠUTISTOU S KRYCÍM JMÉNEM KAREL VRBAS A NĚMCEM KARLEM JERHOTEM. NA JEDEN KRÁTKÝ ŽIVOT AŽ PŘILÍŠ MNOHO IDENTIT. ČURDOVA POSTAVA S TAKOVÝMI STÍNY, MIMIKRY A PŘEVLEKY JE VŠAK IDEÁLNÍ FIGUROU PRO DIVADELNÍ UCHOPENÍ. NENÍ ZDE MÍSTO PRO PODROBNĚJŠÍ ČURDŮV PORTRÉT, PROTO VYBERME NĚKOLIK SCÉN Z JEHO ŽIVOTA.

172 CM, 70 KG, MODRÉ OČI
Začneme červnem 1939, kdy Čurda prchá z okupované vlasti – nejdříve do Polska a posléze do Francie k naší zahraniční vojenské jednotce. Na konzulátu v Krakově o sobě vypoví: „Čurda Karel, dvacet sedm let, narozen jedenáctého desátý devatenáct set jedenáct ve Staré Hlíně, okres Třeboň, nejmladší ze šesti dětí, římský katolík, učil jsem se zedníkem u třeboňské firmy Smrž, později jsem lámal kámen a dělal kořáka. V roce třicet tři odveden, dělesloužiči. V osmatřicátém jsem se stal dozorcem Finanční stráže. Naposledy v Lošově u Olomouce, odkud se mi podařilo přejít hranice u Moravské Ostravy.“ – „Důvod odchodu.“ – „Existenční starosti. Pohádal jsem se s německým nadřízeným.“ – „Ženatý?“ – „Bez závazků.“

Po přepadení Francie německým vojskem se československým vojákům podaří za dramatických okolností evakuovat do Velké Británie a projít tam náročným výcvikem. Mezi nimi je také rotný Karel Čurda, 172 cm vysoký, číslo boty deset, váha 70 kg, modré oči, kaštanové vlasy, výrazný nos, mírně vystouplé lícní kosti. Netuší, že se mezitím stal otcem. Doma v jižních Čechách mu Karolína Jiráková, chvilková známost ze sousední vesnice, porodila dceru.

RED LION
Cholmondeley, neděle 28. září 1940, svátek svatého Václava. Večer je hospoda Red Lion v Malpasu narvaná k prasknutí. Tančí se. Českoslovenští vojáci zde v baru hojně zapíjejí národního svätce a pohádají se s jedním britským vojákem, hloupě komentujícím jejich zvyky. Karel Čurda ho svojí zednickou rukou prudce chytí pod krkem a s dalšími kamarády Brita vynáší rozkopnutými dveřmi na ulici. Do této situace se před lokálem zjeví četař Dobrý z oddílu polního četnictva se svojí anglickou přítelkyní Mary Billington (jdou si zatančovat) a nastane další strkanice, neboť Dobrý se snaží usměrnit už tak rozparádné osazenstvo.

Taneční lodičky slečny Mary, které si drží v podpaží, v té žduchanici padají na zem. Četař Dobrý se chce před slečnou ukázat, ale narazí na silného Čurdu, který ho varuje: „Neser se do nás!“ Navíc tu v ráži není sám. „Neboj sa, tu máš pištol a strielaj!“ křikne na kamaráda Karla Slovák Jozef Gabčík a vytahuje z obalu na plynovou masku zbraň. Nebyla potřeba. Gabčík s Čurdou, nacucaný whisky, se pak za pondělního mlhavého svítání potácejí zpátky do tábora v Cholmondeley. Nic nestopnou. Nastává vyšetřování. Vyjde do ztracena.

VESELÝ, KAMARÁDSKÝ, MĚNĚ CHÁPAVÝ

Začátkem září 1941 se na výzvu přihlásí dobrovolně k plnění zvláštních úkolů v okupované vlasti. Jako parašutista. Skotsko, drsná strohá a pustá krajina mezi mořem a jezerem Loch Morar. Tady probíhá kurz útočného boje. Vojáci se pak vlakem přesunují na letiště do Ringway u Manchesteru. Absolvují čtyři seskoky. Čurda dostane slušné vysvědčení: „Veselý, kamarádský, dobrosrdečný, skrovitý, méně chápaavý, méně inteligentní. Smělý, odvážný, se smyslem pro kolektivní práci, ukázněný, spolehlivý. Velmi zdatný, schopný těžkých námah.“

Když si v Londýně na velitelství skupiny „D“ čtou Čurdovo hodnocení, dají si jeho kartu na stranu. Půjde do boje. V rámci paraskupiny Out Distance ve složení: nadporučík Adolf Opálka – velitel operace, rotný Karel Čurda – pomocník velitele a Ivan Kolařík – desátník aspirant. Karel Čurda je z nich nejstarší. Do protektorátní tmy trojice seskočí 25. března 1942.

KRÁLÍCI

Z bezpečnostních důvodů střídá Karel Čurda v Praze místa noclehů. Nejdříve přespává u Svatošů, v domě mezi Melantrichovou a Michalskou ulicí, který je výhodně situován.

ho, aby si našel jinou skrýš, že budou další razie a že u nich je to nejisté. Ještě mu zjistí, že je možné z Prahy odjet vlakem při předložení občanské legitimace. Projde. Odjede do Hlínky, kde žije matka a sestra Růžena.

Z KRONIKY STARÉ HLÍNY

„Když Heydrich zemřel, řádili Němci jako uztekli. Téměř denně byly na obecní desce vyvěšovány červené plakáty se jmény českých lidí, kteří byli popraveni za to, že schvalovali atentát na Heydricha. Němci brožili strašnými tresty, nebude-li vypátrán ten, kdo Heydricha zastřelil. Po vsi chodili četníci a ukazovali fotografie věci, které útočník zanechal na místě. Každý musel podepsat prohlášení, že neví, komu fotografované věci patří. Smutno bylo v té době. Každý skoro měl radost, že krvavý Heydrich je mrtev, ale bál se usmát, bál se sdělit radost přátel, neboť úsměv viděný očima udavače znamená schvalování atentátu a smrt.“

MATKA

Většinu dne tráví na půdě. Slézá až za tmy. Z novin se dozvídá o popravené rodině Kolaříkové a Pechalové, tedy svých kamarádů z výcviku. V Hlíně probíhají další razie a kontroly. Devětašedesátiletá matka naléhá. Snaží se ze syna vypáčit, zdali ví, kdo to mohl udělat. Gestapo dosud nemá

žádnou stopu. Vypálí Lidice a objeví se to v novinách. Dvanáctého je vyhlášena amnestie pro ty, kdo přispějí k dopadení atentátníků, a pro jejich rodinné příslušníky. Masivní teror a propaganda nemají mezí.

Dne 13. května 1942 pronáší protektorátní ministr školství a národní osvěty Emanuel Moravec další ze svých vydírajících projevů k národu: „Místo desítek tisíců dopisů oddanosti, vděčnosti a lásky potřebuji na záchranu českého národa jen několik slov, která umožní dopadení pachatelů. Zaručuji se, že ten, kdo nás přivede na stopu oněch vyvrhelů, třeba by byl vinný, dostane milost. Ručím za něho i jeho rodinu svým slovem i životem.“

NENÍ NÁVRATU

V noci na 16. června odejde pěšky do Třeboně a vlakem do Prahy. Zamíří do bytu ke Svatošům. „Kde jsou kluci?“ – „Bezpečně uklizeni.“ Chodí nervózně sem a tam po místnosti, kouří jednu od druhé, na čele mu vyskakuje pot. Pan Svatoš ho několikrát okřikne, aby se tolik nevykláněl z okna směrem do Melantrichovy. „Jsi nápadnej... to nevíš, co se děje?“ Od Svatošů jde do Bredovské, kde sídlí řídicí úřadovna gestapa. Cestou překročí Rubikon. Proboří tím zeď chránící celou síť kolem Antropoidu. Ve vrátčích úřadovny gestapa si jej jako první všimne vrátný Chrt. Volá ihned do kanceláře.

Karel Čurda v roce 1947, nedlouho před popravou

ČURDA ← JERHOT ← VRBAS ← ČURDA

ÚPIS

Upsal se dáblu. Z vězení jsou propuštěni všichni jeho zatčení příbuzní včetně matky. Za osm týdnů dostane novou legitimaci, novou totožnost a německou státní příslušnost. Obdrží bankovní knížku se sumou 5 000 000 korun v Kreditanstalt der Deutschen. S tím, že vrchní kriminální tajemník pražského gestapa Heinz Diabo s ním chodí vybírat každý měsíc apanáž – od 20 do 80 tisíc. I pro sebe si z toho Diabo vycucne.

24. 10. 1942

Karel Jerhot si jde po podzimním Václavském náměstí směrem do Mikowec Strasse, kde mu teď v tajném bytě, krytým pod firmou Albatros, předávají řídicí příslušníci gestapa instrukce. Pokuřuje, dívá se do výkladů, ve skle si kontroluje účes. Ten den je sobota 24. října 1942. V Mauthausenu nad Dunajem, v betonovém bunkru, je právě v ten čas, po příjezdu z Terezína, popraveno střelou do týla 262 Čechů. Těch, kteří parašutistům včetně Čurdy pomáhali – jídlem, ubytováním, informacemi. Smrt většiny z nich má na svědomí Karel Čurda, v té chvíli Jerhot.

CHLADNOKREVNÝ PŘEPRAVCE

Nachtmann jej naváže na známého z anglického paravýcviku a Opálkova bratrance

Františka Pospíšila. Ten se už po několika zimních měsících pronásledování skrývá v Brně u Adamců. „Franto, důvěřuješ mi přeci. V Praze najdeš bezpečí, moje pozice v podzemí je uhlavná.“ Pro Pospíšila dojde vypůjčeným nákladáčkem. Pod záminkou obchodní cesty. Papíry a benzin obstará gestapo. Čurda požádá Adamcovy, zda by mu nenechali opravit hodinky, které tam zanechá. Jedou zasněženou únorovou krajinou přes Vysočinu. Pospíšil nemůže tušit, že Čurda jej právě chladnokrevně veze do chřtánu gestapa. Domluví si s ním sraz v pasáži Luxor na Václavském náměstí, kde se mají sejít s ubytovatelkou. Pospíšil přijde. Je ihned zatčen, aniž by vystřelil. Jerhot jej Leimerovi vylíčí jako zapřisáhlého československého šovinistu, který nebude nikdy spolupracovat. Pospíšil je poslán do Terezína a popraven.

KLÍČE OD BYTU

K sobě do Bismarckovy č. 8 pozve z jižních Čech Karolinu Jirákovou, matku své dcery. Zarazí ji, když na dveřích bytu uvidí jmenovku JERHOT. Vypráví jí, že se musí naučit pořádně německy. Je jí to divné, protože ho znala jako toho, který Němce nenávidí. Dal jí náhradní klíče od bytu. „Kdykoli přijed.“

Přijela neohlášeně. Byt prázdný, Karel nikde. Čeká na něj celý den, uklidí mu, umyje nádobí. Přišel v noci, opilý a s neznámou ženou. Když zjistil, že je v bytě Jiráková, otočili se ve dveřích a odešli. Druhý den se vrátil sám. „Co sem, kurva, ležes? Tohle je byt svobodného pána. Klíče naval zpět.“ Hodil jí na stůl 500 korun. „Pro dítě.“ Za pár týdnů je Jiráková předvolána na gestapo a tam jí je podána spojitelná knížka na jméno dítěte s vkladem 20 000. Musí podepsat, že převzetím tohoto obnosu se zřiká všech právních nároků vůči Jerhotovi.

Ona neznámá žena z noční scény u bytu je sudetská Němka Marie Speckerová, devětatdvacetiletá kadeřnice, původem ze Dvora Králové, toho času žijící se svým mužem ve Vídni. Jerhot se s ní seznámí přes Roberta Ereta, původem holiče a nyní tlumočnicka na gestapu. Eret jí nakuká, že Jerhot je továrníkem a má mraky peněz. Po návratu do Vídně požádá manžela o rozvod. Provdá se za Jerhota. Za týden po svatbě se jim narodí syn Karel.

BERÁNEK

Skoro každý den dochází Jerhot do restaurace hotelu Beránek v Praze na Tylově náměstí, kde se říkalo „v lidovce“. Má to z bytu kousek. Navíc o jeho služby gestapo přestává mít zájem, neboť naložený v lihu

je neschopný. Nebo všehoschopný. V Beránku sedává u stolu s denní společností: s nemocničním sluhou Zinkasem a jeho družkou, s lakýrníkem Soukupem a jeho paní, s disponentem Kožíškem, krejčím Černým a Kurzweilem, velkoskladníkem ovoce a zeleniny.

Jerhot umí poručit pro celou společnost pít a občas prohodí: „Byl bych raději, kdyby přišli Angličané než Rusové.“ Znovu se v Beránku ukáže po osvobození 15. května 1945. „Kde jste byl za revoluce? Jak jste to přečkal?“ ptají se známí v restaurantu. Okázale křičí na celé kolo: „To se budete divit, holomci, pane vrchní, koniak.“ Ukazuje list s razítkem MNO: Rotmistr Karel Čurda, potvrzení o protinacistickém odboji, účastník skupiny Out Distance. Podpis plukovník Paleček. „To koukáte co! Pracoval jsem tři roky jako anglický špion proti Německu. Musel jsem se tak dlouho zapírat, když jsem neuměl německy.“

ZÁJEM OBČANSTVA

Soudní řízení proti parašutistům Karlu Čurdovi a Viliamu Gerikovi probíhá u Lidového soudu v Praze na Pankráci ve dnech 28. a 29. dubna 1947. „Přelíčení vzhledem k velkému zájmu občanstva je nutné přeložit do velké soudní síně, čímž nastalo zdržení

v zabíjení o hodinu,“ píše se v dokumentech Mimořádného lidového soudu s parašutisty Čurdou a Gerikem, dnes uložené v Státním oblastním archivu Praha.“

Viliam Gerik na otázku, zda se cítí vinen, odpoví, že ne. Karel Čurda se také cítí nevinně a poukazuje na to, že věděl, že rodiny ostatních parašutistů jsou popravovány a že cítil, že přijde řada na jeho matku a příbuzné, a aby tomu zamezil a zachránil je, se přihlásil. Po vystoupení svědků se o slovo hlásí obhajoba obžalovaných. Čurda sotva slyšitelným hlasem, zadržává se v řeči, poukazuje na nepravdu svědků a pak líčí svůj výsledek na gestapu, kde mu prý stále vyhrožovali Lidicemi.

Druhý den v 9.30 hodin jsou oba parašutisté odsouzeni k trestu smrti provazem. „Oba přijali rozsudek klidně, Gerik dokonce s úsměvem.“ – Předseda se táže: „Žádáte prezidenta republiky o milost?“ Skoro současně se mu dostane dvojhlasné odpovědi: „Nežádám.“ Při odchodu ze soudní síně stačí Gerik říci jednomu ze strážců: „Přijďte se podívat, jak se budu houpat.“

RYCHLEJŠÍ SMRT

Rozsudek je vykonán v 11.30 hodin na nádvoří pankrácké věznice. Nejprve je přiveden Gerik. Má světlé pumpky a tmavé

sako. K popravčímu pronese: „Chcete, abych od vás někoho pozdravoval v nebi?“ Při vytahování na šibenici zakřičí: „Tak nazdar! Zrovna tak bych šel na...“ Pak je přiveden Čurda. Dal si poslední cigaretu. Mlčí. Kde bude pozdravovat on? „Jeho smrt byla rychlejší než u Gerika,“ konstatuje soudní lékař v dokumentu Mimořádného lidového soudu s parašutisty Čurdou a Gerikem.

1947 A 2021

Marie Jerhotová žádá v dubnu 1946 o rozvod s Karlem Čurdou-Jerhotem. Je jí vyhověno. Odjíždí do Rakouska. Později jí umožní Červený kříž, aby jí byl předán syn Karel, který byl mezitím v opatrování u příbuzných. Kadeřnice Marie se znovu vdá a bude i se synem žít na předměstí Vídně. Čurdův syn Karel zemře v říjnu loňského roku, dcera žije v Praze. Ke svému pokrevnímu otci se při rozhovoru s autorem textu odmítli hlásit.

HRANICE MEZI VĚRNOSTÍ A ZRADOU
Karel Čurda (1911–1947) je dnes považován za ztělesnění jidášovské zrady (přítom finanční odměna nebyla důvodem jeho udání), která vedla ke smrti nejen jeho sedmi spolubojovníků v kryptě kostela sv. Cyrila

a Metoděje v Praze, ale i k vraždám několika stovek jejich spolupracovníků.

Přítom Čurda byl ve výcviku dobře hodnocen a dobrovolně se přihlásil k riskantní misi v protektorátu. Svého velitele Opálku respektoval a od hrdinské smrti je dělilo jen „pár milimetrů“ – kdyby neodjel z Prahy a zůstal se svými druhy – Čurdovo jméno by dnes bylo uvedeno na pamětních deskách. Ocítl se sám na venkově, nebyl schoopen ustát velký tlak a totálně se sesypal. Na sebeumlčení neměl sílu. Pak už byl jen krok k paktování se s gestapem. Proč však v mezní situaci, jakou bylo jaro a léto 1942, neselhali jiní, nevycvičení „civilové“, ženy a mladiství (například čtrnáctiletá Jindřiška Nováková), křehcí a nepraktičtí?

Odpověď bude jistě vycházet z faktu, že zbraň, fyzická síla a sebevědomí nezaručují statečné jednání. A pak je tu ještě jedna otázka, na kterou je třeba také myslet dříve, než vynesu soud – jak bych se v podobné situaci zachoval já sám?

MILOŠ DOLEŽAL

autor je spisovatel a publicista, napsal knihu Čurda z Hlíny: tři dokumentární povídky z protektorátu (Host 2019)

Kadeřnice Marie Späckerová, která se provdala za Čurdu-Jerhota v roce 1944

ZLATÁ
ÉRAROKOKO
KOKAJUSTINA
BARGEL
KAŠPAROVÁ
autorka je
archivářka
Městských
divadel
pražských

FOTO: AUTOR NEUVEDEN, AHMP (DIVADLO ROKOKO, NAD 1307)

1 NA PŘELOMU PĚDESÁTÝCH A ŠEDESÁTÝCH LET MINULÉHO STOLETÍ DOŠLO SPOLEČNĚ S POLITICKÝM A SPOLEČENSKÝM UVOLNĚNÍM K NEBÝVALÉMU ROZKVĚTU DIVADEL MALÝCH FOREM. TYTO KULTURNÍ OÁZY, VZEŠLÉ PŘEDVŠÍM Z INICIATIVY MLADÝCH TVŮRCŮ, SPOJOVALA MYŠLENKA VYTVOŘIT ALTERNATIVU K OFICIÁLNÍMU DIVADLU, A VYMEZIT SE TAK VŮČI ZABĚHNUTÝM INSCENAČNÍM POSTUPŮM. KE SLOVU SE ZNOVU PŘIHLÁSILA PŮVODNÍ AUTORSKÁ TVORBA A S NÍ DŘÍVE ZAPOVĚZENÉ POLITICKY NEKOREKTNÍ ŽÁNRY, JAKÝMI BYLY KABARET NEBO REVUE, HOJNĚ VYUŽÍVAJÍCÍ PRVKY SATIRY ČI PARODIE.

Život se vrátil i do suterénních prostor paláce Rokoko, někdejšího slavného pražského kabaretu. Domovskou scénu v něm našla umělecká skupina soustředěná kolem Darka (celým jménem Božidara) Vostřela a Jiřího Šaška, vystudovaných herců, které svedlo dohromady účinkování v Uměleckém vojenském souboru letectva s dobově uvědomělým názvem Vítězná křídla. Právě účinkování v tomto uskupení položilo základy jejich pracovního i osobního porozumění, od něhož byl posléze jen krůček k potřebě vlastní divadelní scény.

V Rokoku se poprvé představili v prosinci 1957 premiérou estrádní komedie *Ostrov krále Leopolda*. Za historický mezník obnovení provozu Rokoka pod Vostřelovým uměleckým vedením je ovšem považována až premiéra scénického pásma *Vykradeno!* (1. března 1958), v němž účinkovala velká část nově utvořeného souboru. Ačkoliv inscenace byla přijata velmi pozitivně, skutečný ohlas přineslo teprve *Bapopo – Babička povídá pohádky (pro nejstarší mládež)*. Převyprávění klasických pohádek v moderní satirické úpravě si naprosto podmanilo pražské publikum, které zaujalo zdařilý-

mi výstupy komické dvojice Šašek–Vostřel stejně jako pěveckými čísly Hany Hegerové. Na repertoáru se udrželo více než tři roky a dosáhlo rekordních 319 repríz.

Programovou skladbu divadla od počátku ovlivňoval širší umělecký tým vedený principálem Darkem Vostřelem a jeho nejbližším spolupracovníkem Jiřím Šaškem. Ovšem možnost vyslovit se k navrhovaným titulům měli v hojné míře i herci, kteří se účastnili dramaturgických porad. Repertoár zprvu nabízel satirický kabaret, žánr odkazující k mnohým slavným předchůdcům, již na jevišti Rokoka v minulosti vystupovali. Ostatně Vostřel se Šaškem byli tvorbou hvězd prvorepublikových kabaretů ovlivněni a hlásili se též k odkazu Osvozeného divadla, které v těžkých časech našlo právě v Rokoku krátkodobé útočiště a pod hlavičkou Spoutané divadlo tu v sezoně 1935–1936 uvedlo premiéru hry *Balada z hadrů*. Stejnomeným titulem, respektive jeho aktualizovaným nastudováním, také později Vostřel připomněl třicetileté výročí, jež uběhlo od prvního uvedení této legendární revue.

Repertoár Rokoka ale tvořilo i množství převzatých zahraničních textů, jimiž se vedení snažilo alespoň částečně kompenzovat zásadní provozní nedostatek spočívající v absenci schopného autora, který by tvořil soubor na míru. Z řady dramatiků, textařů a skladatelů, již s Vostřelem spolupracovali, se za celou dobu jeho působení v Rokoku bohužel nenašel žádný, který by narušil eklektický charakter divadla.

K významné změně došlo až s nástupem výrazných pěveckých hvězd. V pořadu *I. Rokokokokej!* se poprvé představili první angažovaní zpěváci – Karel Štědrý, Waldemar Matuška a Eva Pilarová. Ačkoli to nebylo úmyslem, v pořadech postupně začala převládat hudební složka, respektive jednotlivá hudební čísla, jež měla být původně pouze součástí v uváděných kabaretech.

FOTO: KAREL DRBOHLAV, AHMP (DIVADLO ROKOKO, NAD 1307)

FOTO: VILÉM SOCHŮREK / FOTOGRAFICKÝ FOND IDU

2 V roce 1964 přišla do Rokoka z plzeňské Alfy Marta Kubišová, která nahradila Evu Pilarovou, a o rok později ji následoval Václav Neckář s Helenou Vondráčkovou. V této době se už profil divadla významně proměnil, i když nikdy nerezignoval na svůj komediálně-satirický charakter. Pestré pásmo s názvem *Čekání na slávu* složené z písní převážně českých autorů (*Hříbě, Cesta lesní, Nepiš dál* ad.) spojilo neokoukané zpěváky, kteří se vzájemně dobře doplňovali. Jejich společné vystoupení převýšilo svou profesionalitou vše, co tehdejší malá divadla nabízela. V letech 1966–1968 vyvrcholila popularita Rokoka jako domovské scény nejúspěšnějších mladých zpěváků a místa zrodu mnoha hitů. K úspěchu mu také významným způsobem dopomohl triumvirát tvořený rozhlasovým dramaturgem Josefem Vobrubou, televizním režisérem Jaromírem Vaštou a v neposlední řadě již zmíněným schopným divadelním manažerem Darkem Vostřelem. Zásluhou jejich vzájemné spolupráce proniklo povědomí o Rokoku do rozhlasu i televize (*Vysílá studio A, Robot Emil* ad.).

Záhy se pěvecké trio, nyní pod názvem Golden Kids (1968), vydalo na vlastní uměleckou dráhu a s tím začal postupný rozklad uměleckého zázemí divadla, k němuž se záhy přidaly i komplikace provozní, neboť sál bylo potřeba po padesáti letech provozu rekonstruovat. Před plánovaným uzavřením divadla stihl mít premiéru ještě muzikál *Filosofská historie*, inspirovaný Jiráskovou novelou o životě litomyšlských studentů v revolučním roce 1848. Precizní inscenace upoutala pozornost hereckými i pěveckými výkony, ale vliv na její vřelý přijetí mělo jistě i období pražského jara 1968, kdy proběhla její premiéra.

V říjnu 1970 se divadlo po rekonstrukci znovuotevřelo divákům, jež přivítalo novým komorním muzikálem *Pan Pickwick*. To už se scéna klonila k muzikálovým pro-

FOTO: JOSEF SVOBODA, AHMP (DIVADLO ROKOKO, NAD 1307)

dukci a postupně metamorfovala na scénou písničkových pořadů. V roce 1971 se Darek Vostřel ocitl v hledáčku normalizačních úředníků a následně byl ze své funkce odvolán. Na jeho místo byl dosazen ředitel Divadla Na zábradlí Vladimír Vodička. Pod jeho vedením započal čtyři roky trvající proces stagnace, v jehož důsledku byl soubor rozpuštěn a divadelní budova přešla pod správu Městských divadel pražských.

Letos uplyne 65 let od počátku zlaté éry v Rokoku. Období, v němž se v podzemním divadélku uprostřed Václavského náměstí zrodily budoucí legendy české populární hudby a které v jeho více než stoleté historii bylo bezesporu tím nejslavnějším.

Písničky z divadla Rokoko zazní i v novém pořadu Přemysla Ruta *Rokokokokej!* z cyklu *Kronika Městských divadel pražských*. Poprvé ho uvedeme 4. února na Malé scéně divadla ABC.

ZDROJ: AHMP (DIVADLO ROKOKO, NAD 1307)

5

ZDROJ: AHMP (DIVADLO ROKOKO, NAD 1307)

6

- 1 Jiří Šašek a Darek Vostřel uvádějí jednu z estrád divadla Rokoko
- 2 *Vykradeno – „Vykradené“ úseky her vybraných dramatiků* (režie Darek Vostřel, divadlo Rokoko 1958)
Jiří Lír, Otakar Žebrák, Vlastimil Bedrna (Pachatelé)
- 3 Alois Jirásek, Jaroslav Dietl: *Filosofská historie* (režie Rudolf Vedral, divadlo Rokoko 1968)
Jindřich Faktor (Student), Waldemar Matuška (Vavřena), Karel Štědrý (Frýbort), Václav Neckář (Špína), Helena Vondráčková (Márinka) a Marta Kubišová (Lenka)
- 4 Josef Koenigsmark: *Bapopo – Babička povídá pohádky* (režie Darek Vostřel, divadlo Rokoko 1959)
Věra Preslová, Lea Janečková (Jezinky) a Vlastimil Bedrna (Smolíček)
- 5 *Dobový leták* zvoucí k návštěvě divadla Rokoko
- 6 Jiří Melíšek: *Robot Emil* (divadlo Rokoko 1960)
Programový plakát k inscenaci

Vaší poslední premiérou v Městských divadlech pražských byl *Pupek Paříže*. V čem je pro vás zkoušení komedie specifické?

U frašky je nutné situace a jednání na jevišti přehnat, zahodit ostych, dovolit si improvizovat a potom společně s režisérem a týmem vybrat cestu, která funguje nejlíp pro celek. Zkoušení komedií mě baví hlavně v tom, že si herci opravdu mohou dovolit téměř cokoli. Pak samozřejmě následuje fáze, kdy už nám naše fóry nepřipadají vtipné, a v tu chvíli je potřeba, aby přišli diváci, jejichž reakce jsou u komedie nepostradatelné. Premiérou vše teprve začíná, a právě na základě reakcí publika je možné pointovat další a další situace, které v danou chvíli můžou přijít. A když k sobě má herec partáka, který je naladěný na stejnou vlnu, takzvaně se vzájemně posloucháme a vnímáme, potom může vzniknout něco výjimečného.

Čemu se ráda smějete?

Blízký je mi suchý český humor. Jako malá jsem díky rodičům vyrůstala na Cimrmanech. Repliky z většiny inscenací jsme

NEMÁM ŠANCI NUDIT

MODERNÍ DIVADLO

uměli z paměti. S babičkou jsem zase sledovala estrádní pořady a myslím, že ikonické komické skeče například Felixe Holzmana nebo Vladimíra Menšíka zná snad každý. V dospívání jsem propadla kouzlu britských sitcomů, teď mě napadne například *Black Books*. A v současné době je výběr komediálních seriálů díky obrovskému množství internetových platforem tak velký, že člověk ani neví, co dřív sledovat. Ale myslím, že pokud v něčem my Češi vynikáme, tak jsou to právě humor a komedie.

Uznání diváků i kritiky vám přinesla hlavní role v inscenaci *Yerma*. Jakým způsobem jste s režisérem Mariánem Amslerem budovali propad postavy až k nepřičetnosti?

Děj se rozjíždí pozvolna, inscenace začíná jako klasická konverzační hra, odehrávají se všední situace, dialogy jsou psané s humorem, nadhledem. Postupně se moje postava začíná propadat vlivem okolností hlouběji a hlouběji, až na samé dno. Takže jsme se snažili zkoušet situace chronologicky. Dialogy Simona Stonea, který hru psal na motivy Lorcovy *Yermy*, jsou tak dobře vystavěné, že to šlo samo, přirozeně.

Pracovat s tak skvělým režisérem, jako je Marián Amsler, a po boku vynikajících herců Viktora Dvořáka, Tomáše Havlíka nebo Petry Tenorové, se kterými nám to, myslím, na jevišti skvěle funguje, to je vždy za odměnu. Všechny tyto „přísady“ se smíchaly dohromady a vzniklo něco výjimečného.

Co vám pomáhá, abyste si udržela mentální hygienu a očistu při náročném zkoušení?

Myslím, že to mám stejně jako každý vytížený člověk v dnešní hektické době. Nejlépe mi udělá odpočinek u dobrého čaje s knihou nebo filmem, kvalitní spánek, sauna, příroda. Mám štěstí, že práci, kterou dělám, miluji. I když je některé zkoušení psychicky náročnější, ta radost z něj je sama o sobě očistou.

Za titulní roli v *Marí de Buenos Aires* jste získala nominaci na cenu Thálie. Vnímáte tuto úlohu jako svou nejnáročnější z inscenací v MDP?

V rámci tohoto žánru určitě. Zpíváme s živým orchestrem, což je samozřejmě vždy náročnější, ale o to větší zážitek jak pro nás herce, tak pro diváky. Hudba Ástora Piazzolly je velmi komplikovaná, vychází z klasické hudby, ale zahrnuje prvky jazzu. Piazzolla vlastně přetvořil tradiční argentinské tango do nového stylu. Do toho jsem se učila part ve španělštině a španělsky jsem přítom neuměla ani slovo.

Výjimečné a velmi inspirativní bylo setkání s režisérkou Lenkou Vagnerovou, taky práce na choreografiích tangových částí s Patricií Antar Porákovou byla pro mě něco nového. U tanga totiž nestačí se technicky naučit dané kroky. Do tanga se musí člověk vcítit, prožít ho. Dlouho

Vlevo: Nina Horáková v hudební inscenaci *Zítřka swing bude znít všude* (režie Ondřej Havelka)

Jako *María de Buenos Aires* ve stejnojmenné tango operitě (režie Lenka Vagnerová)

jsme pracovali například jen na samotném držení a objetí partnera, bylo důležité nejdřív pochopit samotný princip tanga.

Projekt je netradiční také tím, že s námi účinkují zahraniční hudebníci, úžasný zpěvák Gustavo Colmenarejo, Argentinec žijící v Německu. V naší inscenaci hraje významnou roli také bandoneon, což je speciální druh tahací harmoniky používaný právě v argentinském tangu, který ovládá jen malá hrstka lidí.

Všechny tyto složky je velmi náročné dát produkčně dohromady, proto hrajeme toto představení jednou za tři měsíce. Máme vždy několik zkoušek a každou reprízu prožívám doslova jako premiéru. I z tohoto pohledu je pro mě tato inscenace nejnáročnější.

Jsou pro vás obecně role v hudebních titulech – *Lazarus*, *Zítřka swing bude znít všude* – náročnější než ty čistě činoherní? Nebo se hlubší psychologický ponor rovná hudebně-tanečnímu nasazení?

Hlubší psychologický ponor je přece stejně tak možný i v hudebních a muzikálových projektech. Postava v hudební inscenaci může být stejně tak dramaticky a psychologicky vystavěna jako v činohře. Alespoň já to tak vnímám a při práci na roli prostě vycházím z dané situace a snažím se postavu vystavět v tom konkrétním žánru co nejdůležitěji. U hudebního titulu k tomu akorát přidám zpěv a pohyb, když to tedy řeknu velmi zjednodušeně.

Je ale pravda, že ty hudební tituly vyžadují přece jen náročnější a delší přípravu před představením, už co se týká nějakého rozepívání, korepetic s orchestrem, warm-up atd. Taky je nutná a hodně důležitá následná hlasová hygiena, takže nejen ta mentální očista, kterou jsem již zmiňovala, ale i péče o celý fyzický „nástroj“.

Jak se vyvíjel váš vztah k hudbě a divadlu?

Zpívám od malička. Od šesti let jako samouk v dětském divadelním kroužku. Moje první tajná dětská láska byl flétnista, do kterého jsem se zakoukala na hudebním táboře, a samozřejmě jsem okamžitě chtěla začít hrát na příčnou flétnu. Díky tomu jsem získala i nějaké základy hudební teorie. Rodiče a sestry zas takovou radost neměli, všichni si museli pořídít špunty do uší. A já velmi záhy zjistila, že mě to přece jen víc táhne k herectví a zpěvu. Když jsem začala navštěvovat prostějovské gymnázium, chodila jsem nadále do dramátáku a stala jsem se členkou amatérského Divadla Point. Účinkovala jsem v několika prostějovských autorských muzikálech.

Narodila jste se v Olomouci. Jak jste prožívala přechod do Prahy a studium na DAMU? Olomouc je krásné univerzitní město s bohatou historií, což je Praha také. Neprožívala

FOTO: PATRIK BORECKÝ

jsem přesun nijak zásadně, těšila jsem se na něco nového. Přijetím na DAMU se mi splnil sen, studium jsem si užívala a neměnila bych, stejně jako bych neměnila Prahu, kterou miluju.

A jak vypadají ty sny teď? Máte nějaké konkrétní role, které byste si ráda zahrála, nebo režisérky či režiséry, se kterými byste chtěla pracovat?

Nemám a nikdy jsem neměla. Každou výzvu jsem vzala tak, že je to úkol, do kterého v tu chvíli dám všechno. A rozhodně jsem si nikdy nevysnívala, jakou hlavní roli bych si chtěla zahrát. Mnohdy mě samotnou překvapilo, že mě práce na nějaké malé postavě obohatila a posunula herecky mnohem víc, než by mě vůbec napadlo. Pro mě je důležité neupadnout do stereotypu, je vždycky obohacující a inspirativní pracovat s různými typy režisérů.

Která vaše role je nejoblíbenější? Na co byste diváky pozvala?

Určitě nedokážu zmínit jedinou postavu nebo inscenaci. Jsem vděčná za pestrost žánrů inscenací, ve kterých můžu hrát. Hudební komedie, muzikál, klasická drama, současné tituly i pohádku pro děti. Rozhodně nemám šanci se nudit. Určitě bych ale chtěla pozvat na komorní inscenaci *Hotel Good Luck* v režii Michala Dočekala. Hrajeme ho s Martinem Donutilem a Tomášem Milostným v divadle Komedie a bude mít už jen pár repríz.

Je to text současného mexického autora Alejandra Ricaña, který se dojemně a zároveň vtipně dotýká otázek strachu ze smrti i lásky. Zmínit musím netradiční scénografické řešení, které díky originálně využití projekci, kameře a hře se světlem diváka přenesou téměř doslova do paralelního vesmíru.

NINA HORÁKOVÁ
(*1988)

Studium činoherního herectví na pražské DAMU dokončila v roce 2012. Již v průběhu studia prokázala svůj výrazný hudební talent v inscenacích Divadla Na Fidlovačce (*My Fair Lady*, *Hvězdy na vrbě*, *Šumař na střeše*, *Babička*) a v Divadle Kalich v muzikálech *Vlasy a Pomáda*. V roce 2014 nastoupila do angažmá v Městském divadle Mladá Boleslav, kde ztvárnila mnoho výrazných rolí, například Eržiku v *Baladě pro banditu*, titulní roli v Giraudouxově *Ondině* či Oonu Chaplinovou v inscenaci *Chaplin*. Účinkovala rovněž v několika projektech pohybového spolku *Veselé skoky*. Věnuje se sólovému zpěvu a také dabingu. V Městských divadlech pražských ji diváci mohou vidět mimo jiné v muzikálu *Lazarus* v režii Mariána Amslera, hudební komedii *Zítřka swing bude znít všude* Ondřeje Havelky, *Hotel Good Luck* režiséra Michala Dočekala nebo dramatu *Roberto Zucco* maďarského režiséra Attily Vidnyánszkého ml. Titulní role má v tango operitě *María de Buenos Aires* v režii a choreografii Lenky Vagnerové a inscenaci *Yerma* režiséra Mariána Amslera.

BARBORA HANČILOVÁ

autorka je dramaturgyně Městských divadel pražských

Z PŘÍRODY
→

DO MĚST

OD DOB PRVNÍCH STAROVĚKÝCH MĚST AŽ PO INDUSTRIÁLNÍ REVOLUCI BYLY VÝDOBYTKY LIDSKÉ CIVILIZACE VŽDY NEODLUČNĚ SPJATY S MĚSTEM. VE MĚSTECH VZNIKÁ VŠE NOVÉ A PŘELOMOVÉ. VELKÁ KONCENTRACE LIDÍ I VŠEHO, CO LIDÉ DĚLAJÍ A VYMÝŠLEJÍ, ABY USPOKOJILI ŠIROKÉ SPEKTRUM SVÝCH POTŘEB A ZÁJMŮ, SKÝTÁ ŘADU BENEFITŮ. OD PRACOVNÍCH PŘÍLEŽITOSTÍ A VZDĚLÁNÍ, PŘES SPOTŘEBNÍ MOŽNOSTI A ZÁBAVU AŽ PO KULTURNÍ, POLITICKY A OBČANSKÝ ŽIVOT. VÍCE LIDÍ NA JEDNOM MÍSTĚ BÝVÁ POVAŽOVÁNO ZA ÚSPORNĚJŠÍ VE SPOTŘEBĚ ENERGIÍ A EFEKTIVNĚJŠÍ VE VYUŽÍVÁNÍ POTŘEBNÉ INFRASTRUKTURY. PŘIJDE NÁM PROTO PŘIROZENÉ, ŽE DO MĚST NADÁLE SMĚŘUJÍ DALŠÍ A DALŠÍ PROUDY LIDÍ A MĚSTA SE NEUSTAĎE ZVĚTŠUJÍ DO ŠÍŘKY I DO VÝŠKY. JENOMŽE, CO KDYŽ SE PRÁVĚ TEĎ NACHÁZÍME NA ROZCESTÍ, KDY TENDENCE ROZŠÍŘOVÁNÍ MĚST ZAČÍNÁ NARÁŽET NA LIMITY RŮSTU A NASTUPUJE ÉRA OPAČNÉHO TRENDU?

Na první pohled se taková predikce zdá nepravděpodobná. Očekává se, že do roku 2050 budou žít ve městech dvě třetiny lidstva. V Česku tvoří měšťané 75 % populace už dnes. Urbanizaci¹ jsme si zvykli chápat jako něco přirozeného a nevyhnutelného, přestože je ve světovém měřítku z naprosté většiny živena růstem slumů². Po staletí je nám přesun lidstva z venkova do měst prezentován jako důkaz modernity, pokroku, ekonomického růstu, lidského blahobytu, ale také osvobození od zemědělské dřiny. Pro mnohé z nás tím vším města i výdobytka života v něm skutečně byly a jsou. Otázkou je, zda takový trend může probíhat donekonečna a zda se nekoná na úkor obrovského dluhu vůči životnímu prostředí a nám samým.

**URBANIZACE JAKO HLAVNÍ
HYBATEL ANтропоCÉNU**

Soudobé město lze chápat jako materializaci technického pokroku, kterého člověk dosáhl ve snaze překonat limity vlastního biologického těla a stát se evolučně neúspěšnějším živočišným druhem na Zemi.

Kombinací pokroku a obrovské expanze se však lidstvo stalo globální silou způsobující změny životního prostředí v míře srovnatelné s geologickými procesy a dalšími přírodními silami. Podle geografa a politického ekologa Erika Swyngedouwa lze města a urbanizaci vnímat jako metabolizaci přírody, tedy přeměnu přírodních zdrojů v základní stavební kameny lidské civilizace. Jde v podstatě o charakteristický rys antropocénu, historické „epochy lidí“ na planetě Zemi, jejíž počátky se datují do doby, kdy lidská činnost začala nabírat na intenzitě ve využívání a přeměně přírodních zdrojů prostřednictvím nových technologií, zejména schopnosti získávat energii spalováním fosilních paliv.

Antropocén se zrodil jako vyústění přírodních životních podmínek, které k úspěchu lidstva na Zemi poskytl holocén, geologická epocha mírného a stabilního klimatu, jež nastala po 2,5 milionu let trvající době ledové a dala vznik neolitické revoluci, totiž přechodu lidstva od života lovců a sběračů k životu zemědělců a pastevců, a následné revoluci průmyslové, kdy se lidé naučili používat neobnovitelné zdroje energie. Právě ty pak lidstvu umožnily ještě více expandovat a stát se silou globálních rozměrů. Tím však bylo nastoleno období nestabilního a z hlediska životních podmínek nepředvídatelného antropocénu. V rámci této epochy – a zejména v její současné vrcholné podobě, kdy ekonomický růst a levné zdroje energie ještě více zrychlily obrovský rozvoj moderních technologií – se lidstvu „podařilo“ svou činností překročit pět z devíti *planetárních mezí*³, přičemž k nejzávažnějším patří klimatická krize, narušení biosférické integrity, narušené biogeochemické cykly a změny využívání půdy.

Zastavování území překvapivě není tím, co by samo o sobě mělo největší podíl na škodlivých změnách ve využívání půdy. Na tom má největší podíl intenzivní zemědělství a odlesňování (*deforestation*). I za nimi však stojí město. Přestože jsou po celém světě urbanizována pouze 3 % světové souše, přírodní zdroje a ekosystémové služby uspokojující materiální i nemateriální potřeby měst a jeho obyvatel pokrývají plochy,

které rozlohu měst tisícinásobně převyšují. Uspokojování těchto potřeb nevede jen k záboru půdy, ale také k jejímu znehodnocování, na kterém má velký podíl industrializovaný zemědělsko-potravinářský komplex, který za cenu obrovských environmentálních škod městu dodává často nekvalitní potraviny z celého světa. Jeho fungování je nejen závislé na fosilními palivy poháněné technice a dlouhých a emisně náročných dodavatelských řetězcích, ale také na hnojivech vyráběných z fosilních paliv. Neméně významná je destrukce půdy, umrtvovaná chemickými hnojivy, pesticidy a herbicidy, a také narušování oběhu fosforu a dusíku, které v přírodě způsobuje eutrofizaci povrchových vod⁴.

**POHODLNÝ ŽIVOT
S ENERGETICKÝMI OTROKY**

K tak obrovským globálním změnám by lidstvo nemohlo dospět bez vnějších zdrojů energie, které se naučilo využívat a které mu dopomáhají k pohodlnému životu ve městech. Poměr mezi základní biologickou potřebou energie (která je pokryta nezbytnou, pravidelnou stravou) a skutečnou spotřebou energie (ostatní zdroje energie, které člověk využívá) bývá někdy vyjádřen měrnou jednotkou známou jako *energetický otrok* nebo též *ropný otrok*. Pro průměrného Čecha či průměrnou Češku takových energetických otroků pracuje přibližně 77, ale třeba v USA může jeden člověk využívat ekvivalent energie o síle 200 až 8000 energetických otroků. V zemích globálního Jihu⁵ naopak dodnes mnozí tamní obyvatelé nemají energetické otroky žádné. Jejich život nám může připadat prostý a nutný, zároveň však probíhá zcela v limitech planetárních mezí.

Města přitom hrála nemalou roli i v dějinných událostech vedoucích k současnému stavu. Ve starověku byl vznik měst umožněn díky přebytkům ze zemědělství. Zemědělci dokázali uživit obyvatelstvo, které se mohlo specializovat na jinou činnost, jako je obchod, řemesla apod. Díky koncentraci těchto specializovaných aktivit se města stala také centry vzdělanosti a semeništi nových myšlenek a vynálezů.

← A ZASE ZPĚT

K těm patřily například i parní stroj, spalovací motor či elektřina, díky nimž se lidstvo velmi rychle naučilo spotřebovávat energii v množství přesahujícím jeho základní biologické potřeby. Koně byli nahrazeni vlaky a automobily, místo pacholků přijel traktor, služebnictvo zastoupily pračka, myčka, sporák či vysavač. Člověk zpohodlněl a do značné míry se odcizil od základních podpůrných systémů umožňujících jeho přežití na Zemi.

**JÍDLO JAKO CESTA
K MĚSTU I K PŘÍRODĚ**

Snad nejvíce patrné je odcizení člověka od přírody právě na schopnosti obdělávat půdu, od které člověk žije ve městě „osvobodil“. To se projevuje mimo jiné v pokřiveném vztahu k potravinám, kdy se na pánvi běžně může smažit cibule z Nového Zélandu spolu s argentinským hovézím, v zimě konzumujeme jahody a rajčata, na cukroví si lijeme čokoládovou polevu s přídávkem tuku z palmy olejné, jejíž plantáže nahrazují biotopy vzácného orangutana.

Odloučením člověka od produkce potravin jsme tak ztratili i tradiční vztah k venkovu a k přírodním cyklům. Zatímco dělníci v době průmyslové revoluce si s sebou do měst přinášeli schopnost pěstovat vlastní potraviny a v dělnických koloniích byly běžné k vidění obdělávané zahrádky, dnešní člověk žijící ve městě tuto činnost, které se po tisíce let lidské historie věnovalo minimálně 90 % populace, už ovládá jen málokdy. Stává se tak i méně vnímavým vůči výkyvům přírodních cyklů vznikajícím v důsledku antropogenních zásahů do životního prostředí, jakými jsou sucho, povodně, extrémní výkyvy počasí, přemnožení škůdců apod.

V „rozvojových“⁶ zemích v tomto ohledu tvoří výjimku obyvatelé chudinských čtvrtí, kteří ještě donedávna obhospodařovali vlastní půdu, ale vlivem klimatické krize, konkurence velkých podniků a *land grabbingu*⁷ přestali být schopni se zemědělstvím uživit a odešli žít do velkých měst, čímž je živena novodobá urbanizace. I tam se však nadále snaží si potraviny vypěstovat sami. V zemích „rozvinutých“ tvoří výjimku zahrádkáři, kteří si

János Vaszary: *Dívka v zeleninové zahradě* 1893 (olej na plátně)

tuto pro přežití významnou schopnost uchovali navzdory konzumu moderního městského života. V Česku se v důsledku pozdějšího nástupu moderního kapitalismu zachovalo zahrádkářství ve větší míře než na Západě, podstatná je i schopnost samozásobení, které v Česku tvoří zdroj pětiny zkonsumované zeleniny, ovoce, brambor a vajec, zatímco ve Velké Británii ze samozásobení pocházejí 3 % ovoce a zeleniny a 5 % vajec.⁸

Zájem o samozásobení poslední dobou stoupá i mezi městskými obyvateli. Někteří kvůli tomu opouští město, což jim konečným usnadňuje i současné možnosti práce na dálku a jiné moderní služby a technologie. Rezignovat ovšem nesmíme ani na obdělávání městské půdy, ať už v komunitních zahradách, na městském poli, či v zahrádkových osadách. Právě ony však často bývají mylně asociovány s komunismem a postupně rušeny navzdory tomu, že jde o důležité kulturní a znalostní dědictví, významný faktor posilující společenskou odolnost. A v současnosti stále důležitější prvek adaptace na změnu klimatu.

V neposlední řadě představují všechny formy pěstování lokálních potravin vítanou příležitostí k zmenšení našeho odcizení od přírodních ekosystémů, na nichž jsme životně závislí. Odcizení od původu potravin neboli metabolické propasti mezi místem výroby a spotřebou se říká též *metabolic rift*. Možností k nápravě našeho vztahu nejen k potravinám, ale i k těm, kteří je produkují, představují rovněž alternativní potravinové sítě, například farmářské trhy, prodej ze dvora, spolkové prodejny, komunitou podporované zemědělství⁹ a další způsoby produkce a konzumace potravin založené na hodnotách,¹⁰ jakými jsou solidarity, důvěra, udržitelnost, férovost, demokracie, participace a další principy agroekologie,¹¹ jež usiluje o vytvoření protiváhy korporátnímu potravinovému systému. Podobně jako nás kdysi schopnost zajištění potravy přivedla k městu, může nás nyní jídlo opět přivést zpět k přírodě a k pochopení jejích zákonitostí, což je nezbytné pro naše přežití.

MICHAELA PIXOVÁ

autorka je sociální geografka, vědecká pracovníce, aktivistka a publicistka

- 1 Termínem *urbanizace* nazýváme rozšiřování měst a proces růstu městské populace na úkor venkovské.
- 2 Slumy jsou chudinské čtvrti na předměstí velkoměst, většinou jsou tvořeny nelegálními příbytky. Nejrozšířenější jsou v zemích globálního Jihu.
- 3 Tyto meze stanovilo Stockholmské centrum odolnosti za účelem stanovení bezpečného prostoru, v jehož rámci mohou lidské aktivity probíhat bez ohrožení základních planetárních podpůrných systémů umožňujících naše přežití.
- 4 Eutrofizace vede k nadměrnému obohacování vod o živiny, vedoucí k přemnožení sinic, které produkují toxiny. Dopomáhá také vzniku anoxického prostředí, které je fatální pro ryby a bezobratlé živočichy.
- 5 Termín není striktně geografický a nejedná se o obraz světa rozdělený rovníkem, oddělující bohatší země od jejich chudších protějšků. Geografie by měla být spíše chápána jako ekonomická a migrační.
- 6 Uvozovky relativizují to, co je dnes za „rozvoj“ konvenčně považováno.
- 7 *Land grabbing* je proces uchvacování půdy zejména nadnárodními společnostmi v rozvojových zemích.
- 8 Jehlička, P., Daněk, P., Vávra, J.: Rethinking resilience: home gardening, food sharing and everyday resistance. *Canadian Journal of Development Studies / Revue canadienne d'études du développement*, 2019, 40(4), s. 511–527.
- 9 KPZ. Dostupné [on-line] na: <https://kpzinfo.cz/> [cit. 20. 12. 2022].
- 10 Na hodnotách založené způsoby produkce a konzumace potravin tvořící alternativu vůči korporátnímu potravinovému režimu aktuálně zkoumáme v rámci projektu <https://foodalternatives.at/>.
- 11 O agroekologii viz Olšáková, E., Plíhal, D.: Agroekologie: farmář ve středu rozhodovacích procesů. *Sedmá generace*, 2021, 30(4). Dostupné [on-line] na: <https://sedmagenerace.cz/agroekologie-farmar-ve-stredu-rozhodovacich-procesu/> [cit. 20. 12. 2022].

ALEXEJ SEVRUK:

LIBORDOVO DILEMA

Na Štědrý den roku 2009 se Václav Liborda vydal do obce Vysoké Kvíkle, městečka ztraceného v horách na severu, aby zde požádal rodiče své milé o její ruku. K tomuto účelu se vybavil pětiletým koňakem, který si schovával pro podobnou příležitost a který mu teď příjemně šplouchal v batohu. V rukou přepravoval kytici bílých lilí, zabalenu do šustivého papíru. Květiny začínaly vykazovat známky vadnutí a rozkladu, a to i přes ujištění květinářky, která mu kytici předchozího večera vázala. Slibovala totiž, že zaručeně vydrží aspoň několik dní, stačí jim prý jen seříznout koncečky stonků a dát je do vody spolu s práškem ve zvláštním polypropylenovém sáčku, který byl přivázaný ke stonkům zelenou gumičkou. Co už, na nic v tomto světě nebylo spolehnutí a nic z věci světa nemohlo trvat věčně. Tím spíše, pokud šlo o takovou křehkou věc, jakou byly květiny.

„Co nového v Praze?“ přivítal Libordu ve vstupní síni po obligátním pozdravení otec jeho milé, zatímco matka říkala „ale to jste nemusel“ a hledala vhodnou vázu pro poněkud již sešlé lilie. Cesta jim spíše neprosperovala.

„Seseská teď keradají,“ odpověděl to první, co mu přišlo na mysl.
„Ale to určitě víte ze zprávy.“
„Nojo. Table kerada si nedají pokoj...“

„A co mají dělat? Mají snad povachtovat vopaluku? To by byli sami proti sobě.“

„Hm... To ještě bude zajímavý. Dříve v tomhle bejvával pořádek. Teď je to takový vachpovátý,“ shrnul to otec Libordovy budoucí nevěsty, o kterémžto faktu zdaleka ještě neměl potuchy. Na další konverzaci už nebyl prostor, neboť Libordova vyvolená Vanda, nervozitou celá zkoprnělá, což jí jenom dodávalo na půvabu, začala podávat na stůl – moučník a kávu. A to její přítel jenom uvítal.

„Po sváče chcem navštívit hřbitov. Pudeš s náma?“ zeptala se ho u jídla a jemu nezbyvalo než přikývnout a s pusou plnou tvarohového koláče, kterému se tady říkalo jednoduše „buchta“, vyslovit špatně artikulovaný souhlas.

Vybavil si všechno, co věděl o vysokokviklském hřbitově, který se pozvolna ztrácel v okolních lesích, obklopujících město ze všech stran a šplhajících dál a výš, do hor, až na špičky vrcholků. Původní kvikle, které daly městu jeho jméno, byly vesměs vykáceny během průmyslové revoluce – vyhlášené místní geperty potřebovaly ke své výrobě oheň a dřevo bylo nejvíc po ruce – a nyní tu po kopcích čněly rychle rostoucí jehličnany, zavčas zasazené hospodárnou vládou. Převažoval smrk ztepilý, sem tam rostl modřín opadavý. Gabrové náhrobky a rodinné hrobky městských patricií, ztrácející se mezi stromy a v ozdobných křovinách, vytvářely prý neopakovatelnou atmosféru. Bylo zde pohřbeno několik osobností spíše lokálního významu, z nichž si zapamatoval pouze jednoho modernistického básníka, jehož jméno slyšel už dříve. Žil příliš krátce, než aby se jeho talent mohl rozvinout v plné síle; i to málo, co po něm zůstalo, však prozrazovalo nadání neobvyklé intenzity. Ne nadarmo se Liborda na návštěvu Vysoké Kvikle důkladně připravil a teď mezi hlty kávy mohl oslňovat snoubenčiny rodiče. Ačkoliv se nezdálo, že by na ně tyto jeho znalosti dělaly kdovíjaký dojem.

Po jídle vyšli ven, do zamračeného poledne. Těžké mraky táhly nízko nad zemí, velké chuchvalce beztvaré hmoty drásaly hřebeny střeš a jehlice komínů. Našedivělé chlupaté knedlíky s příchutí popílku a oxidů síry co místy přecházely do cárů mlhy.

Šli mlčky podél jednokolejné tratě, mezi železnici a vysokým plotem z vlnitého plechu. Za tratí byla zahradnická osada, za níž se dal tušit nádherný výhled do okolních zalesněných vrcholků, které tu byly k vidění za lepšího počasí. Krajinnou dominantou,

jak si Liborda dohledal na internetu, byla hora Kvíčala. Ale ne dnes. Z některých komínů se kouřilo, zdálo se, že kouř se hned nad vývodem rozpouštěl v obloze stejné barvy a konzistence. Dokonale se v ní rozplýval. Ve vzduchu smrděla síra z hnědého uhlí. V dále poštěkávali psi. Za opuštěnými kasárnami se Vandini rodiče poněkud vzdálili. Nechali je jít napřed, Libordovi to celkem vyhovovalo.

Konečně mohl být se svojí snoubenkou aspoň trochu sám.

„Všimla sis, jak si nás tu lidi prohlížejí?“

„Vážně? To jsem si nevyšimla...“

„Teď ten chlapík v kšiltovce PPL a před tím ten postarší pár s jezevčíkem...“

„Nevím, musíš mi to příště ukázat.“

„Možná to je tím, jak tu nikdo moc nechodí.“

Mínuli komín polorozpadlého krematoria, ke kterému vedla zasklená železniční vlečka. Teď museli jít za sebou, podél silnice, kterou po obou stranách lemoval hustý les, po její levé krajnici. Auta tu však byla stejně vzácná jako kolemjdoucí. Zrovna je minul další.

„Už zase, vidělas?“

„No, možná že jo,“ připustila Vanda.

S Vandou se Liborda seznámil v menze, hned si padli do oka a z pozvání na kávu se postupně vyvrátilo několik lahví vína, během nichž v obou postupně zesilovala představa, že se znají celou věčnost. Vanda říkala, že nerada randí. Jednak prý na to při svých studiích nemá čas, jednak si prý u každého rande připadá jako u výběrového řízení na pozici „přítelkyně“, potažmo „přítel“. Podrobnosti z životopisů, koníčky, kvalifikace, předchozí zaměstnání a výhled na příštích pár let. Ale tohle se prostě povedlo. Občas se takové věci stávají, většinou, když to člověk nejméně očekává. Dokázali se shodnout téměř ve všem. Líbily se mu její pihy na obličej a to, jak při úsměvu cenila bílé zuby. Připomínala pak nějaké dovádivé zvíře. Odpolední přednášky toho dne vynechali a šli se raději rozalit do blízkého parku. Když na chvíli usnula na trávníku, zpíval jí potichu tklivé lidové písně, a když se probudila, měla už jasno, že bez těchto melodií, vkrádajících se do jejích snů, se jí bude napříště usínat jen těžko. Tohle všechno se mu v jediném okamžiku vybavilo teď, cestou na hřbitov, během onoho předvánočního dne, jenž se měl pro ně pro oba stát osudným a posunout jejich vztah, jak se říká, na další úroveň.

Netrvalo dlouho a uviděli masivní hřbitovní zeď s oprýskanou omítkou a velkou kovovou bránou s jedním otevřeným křídlem. Lidí tu bylo o poznání víc, než kolik jich potkali cestou: přeci jen byly Vánoce a člověk by neměl zapomínat na své předky a příbuzné, i kdyby už byli po smrti. Noci jsou dlouhé, závěje sněhu jsou vlhké a studené. Ohýnek svíčky nebo třeba šiškový věnec se smutečnými stuhami jistě potěší jejich nesmrtelné duše.

Za brankou spatřili Vandiny rodiče. Chumlati se do svých kabátů, asi během čekání trochu vymrzli.

„No, kde jste? Už tu na vás čekáme celou věčnost,“ ozvala se maminka, zatímco tatínek se už se slovy „pojďme, ať to máme za sebou a můžeme jít domů“ hrnul do hloubi hřbitova.

Nicméně, zas tak rychle to nešlo. Po návštěvě rodinného hrobu se Vandini rodiče rozhodli zapálit svíčku na hrobě jakéhosi vzdáleného příbuzného a chvíli trvalo, než ho našli. Hřbitov připomínal spíše park. Liborda si tu chvílemi připadal jak na Olšanech. A když konečně našli požadované místo, odchytila si Vandinu maminku jakási paní se špičatým nosem, asi její stará známá, a po rituálních pozdravech a blahopřáních na ni začala něco rychle drmolit.

a teď, aby přešel příštímu ponížení nedobrovolnému. S myšlenkou na tyhle iniciace se jednou spustil s Vandinou spolubydlicí, veselou blondýnkou s čertíky v očích a nadprůměrnými nadry, když se Vanda jednou zdržela v práci. A k velkému překvapení spolubydlicí to ani nemínil skrývat. Bylo to kruté, ale cožpak se někdo ptá dítěte na pocity, když do něj bolestivě vpravují očkovací látku a nechávají ho celé dny trpět, aby se v budoucnu předešlo mnohem závažnějším problémům, mnohdy spojeným s ohrožením života?

Začínalo se stmívat, když se konečně vydali na cestu zpět. Ve městě tu a tam bouchaly petardy. Znělo to jako kanonáda, jako ozvěna některého ze vzdálených válečných konfliktů, co jich všude po světě je.

„Ježíši, proč to dělají?“

„Hm, asi plaší duchy mrtvých.“

„Dementi, fakt že jo...“

Před večeří, kterou provozovali Vietnamci, postával hlouček chlapů. Kouřili smradlavé rakovky, zalévají se pivem a energetickými nápoji. Kousek opodal, na schodech u vchodu s vývsním štítem „Rituální služby“, polehával kdosi stočený do fetální pozice, lidově řečeno do klubíčka. Jeden z mužů z hloučku k němu přistoupil a párkrát do něj žduchl špičkou botasky. Ale když viděl, jak se ležící osoba zavrtěla, připojil se zpět k hloučku.

„Ten se za chvíli probere...“ A skutečně: spáček náhle otevřel oči a pohlédl rovnou do těch Libordových. Zdálo se, jako by Libordu poznával. Mrknul na něj, zašklebil se a s pohledem stále upřeným do jeho očí pološeptem, ale celkem zřetelně pronesl: „*frg frg*“. Pak znovu usnul. Nebyl si jistý, jestli se mu to jen nezdálo. Ale nevěděl, jak by se na to měl přeplat svého doprovodu.

„Tobte dřív nebejvalo, fakt že ne...“ zamumlal Vandin otec, když minuli výjev v večeří, a zhnuseně si odplivl na zledovatělý chodník. *„Fabriky stojej, všude samá hospoda, samá sračka, samej krám...“*

Lahodný bramborový salát už byl hotový, do zlatova upečený kapr voněl na celý dům. Čekalo se jen na tetu Vlastu – bez té se nemohlo začít. Teta však přišla téměř na čas, přimísila do palety vůni v domě konvalinku, všechny olíbala, zatímco Libordovi podala ruku a málem jej probodla svým divným pohledem. Na prostřeném stole v obýváku už se kouřilo z misek s rybí polévkou, tak mohli zasednout a pustit se do večeře.

„Potkali jsme dnes Horáčkovou. Na hřbitově. Vyptávala se na tebe,“ řekla paní domácí, obracející se ke své sestře.

„Tuhle piju, jo.“

Liborda se pokradmu podíval na Vandu, pak na ostatní stolovnický, ale všichni klidně a vyrovnaně, jakoby nic, srkali rybí polévku, takže si řekl, že se nejspíš přeslechl.

„Mám tě pozdravovat. Prý tě dlouho neviděla,“ vedla si dál svou Vandinu matka. *„Syn se jí rozvádí...“*

„Dyt povídám: kundi ksicht to je.“

Teta Vlasta se evidentně rozhodla nenechat nikoho na pochybách stran toho, co si o paní ze hřbitova myslí. Hlava rodiny si odkašlala, jako by se chystala něco říct, což mohlo v tuhle chvíli vyznít významně. Ale nic se nestalo, všichni dál měli oči zavrtané v polévce a jenom ruce svírající lžíce pracovaly. Liborda o tom kdysi slyšel, možná že ještě v televizi. Je to nějaká ne snad přímo nemoc, ale porucha, nutkání. Lidi si nemůžou pomoci a jeho hostitelé jsou na to zřejmě zvyklí. Pouze reagovali korektně. Vybavil si, jak k němu během večera přicupitala Vanda a mezi hledáním ubrousků a prostíráním potichu utrousila: „*K Vlastě ti pak musím*

něco říct. Ale pak už se k tomu nevrátí; asi nebyl čas v tom shonu, kdy se vydával celý rok nepoužívaný porcelán, leštily se přibory a tácky na odkládání kostí a do čisté kuchyňské utěrky se utíral křišťál.

„Představ si, ten její si půjčil v bance pět melounů. Stavějí rodinnej domek kousek za Rozcestím...“ Zkusila to maminka ještě jednou. Toto téma tetu ale evidentně dráždilo, a tak jenom zamumlala: *„Hajzlové to jsou.“* Pak z naklopeného talířku vydolovala poslední lžící polévku a dodala: *„Buzeranti.“*

U hlavního chodu se Vanda rozhodla neponechat nic náhodě a zeptala se svého otce na nějakou barabiznu, kolem které dnes měli procházet cestou na hřbitov. Což se ukázalo být vděčným tématem, ke kterému hlava rodiny měla hodně co říct. *„Myslíte Lustigovu vilu? Už ani nevím, jak Lustig dopadl, ale asi ne moc dobře. Tady ta opuštěná továrna, co je naproti hřbitovu, to bejvalo jeho. Hned po válce mu to zabavili, i s vilou a se vším všudy.“* Stařešina se odmlčel a vidličkou si podal sousto salátu. *„Za války se tam vyráběly refržery. A ta vila, to je barák z krvavejch peněz. To jsou peníze z frflárského průmyslu. Měli tam podzemní bunkry, takový ty kábirdle, v kerejch dělali testy. Prostě každěj padesátej nebo každěj stej nebo dvoustej refržer z partíe vyzkoušeli. Prej se to všecko kolem otráasalo... To dunělo až na vrcholku Kvičalu... Ale nikdo v okolí tehda nebydlel – a mrtvej je to jedno, vid.“* Vandin tátník se snad poprvé za celý den pousmál.

„Dělali tam váleční zajatci. Tady, jak je to parkoviště u toho supermarketu, co je mezi tratí a vodbočkou na Vostrou, tak tam bejvával zajateckej tábor. Byli tam Broolandané, Helgičané, todlecto. A ráno, ještě za tmy, je tam vodil vozbrojenej konvoj. Polovina z nich zemřela během prvního půlroku... Ne nutně během pokusů. Špatná strava, těžká práce, nevyhovující hygienické podmínky... Tím pádem k těm státním zakázkám měl Lustig stálý přísun levné pracovní síly – taky erární... Toho pak asi postavěli ke zdi hned, nečekali na degrety a na odsun... To mi říkal starej Vondra, ten, jak trhal lístky v letním kině. Ten si to ještě pamatoval... Jeho barák teď je zase k máni, prej za třicet melounů... No, a továrna... Sami jste to viděli. Je to zchátraj, rozkeradený a vytunelovaný. Ale ještě tady Vandinina teta Vlasta by mohla vyprávět. Co se tam nadřela na směny, ještě když to bejvala funkční výrobná gumovejch geprt...“ Teta Vlasta obírala rybí kosti a tentokrát raději nic neříkala, jen souhlasně přikývla.

Když bylo po večeři, omluvil se. Šel si zakouřit. Ještě před předáváním dáreků chtěl učinit onen krok, na který se již pár týdnů připravoval. Vyšel ven a zašil se do kouta dvorku, za kterým začínala zahrada. Nebe bylo černé, zdálo se, že se vyjasňovalo. Leckde přes potrhané mraky svítily hvězdy. Sníh se sotva znatelně třípytil ve světle, které sem dopadalo od pouličních lamp. Kanonáda, doprovázená štěkotem psů, tu slábla, tu znovu sílila. Nemyslel na nic konkrétního, jeho mysl bloudila od jednoho podnětu, na který byl štědrovečerní den víc než bohatý, ke druhému, podobně jako jeho zrak bloudil po nezřetelných předmětech ukrývajících se na zemném dvorku. A jak se tak Liborda rozhlížel dokola, jemně připitý, sytý a spokojený si potahoval z cigarety, napadlo jej, že by tu vlastně mohl zůstat. Takhle představa jej uklidnila, a jak si s ní pohrával, začínala mu být stále bližší. Stoupala do hlavy jako vypité víno, zahalovala hřejivým obláčkem jak sálavé teplo z plechových kamen. Najednou pocítil touhu se tu zabydlet a zůstat tu navždy. Navázat vztahy, založit rodinu, najít si tu práci. Zkrátka, zapustit kořeny. Nebo naopak: jít pryč. Utéct hned teď, zmizet po anglicku, potichu odkráčet zadními vrátky, odjet hned prvním autobusem a pa až tre plgranc met nýdra kurasu fthangt.

FOTO: DOMINIKA DUCHKOVÁ

ALEXEJ SEVRUK
(*1983)

Spisovatel, překladatel a publicista, narodil se roku 1983 v Kyjevě. Od svých dvanácti let žije v České republice. Vystudoval ukrajinistiku a všeobecnou a srovnávací slavistiku na FF UK v Praze. Publikoval v časopisech *Plav*, *Tvar*, *A2*, *Host*, *H_aluze*, *Psí víno*, *Texty* a dalších. Do češtiny přeložil básnické sbírky *Dějiny kultury začátku století* Serhije Žadana a *Stanice vodárenské věže* Dawida Mateusze, s Miroslavem Tomkem také román Jurije Andruchovyče *Moskoviáda* a sbírku povídek Serhije Žadana *Big Mac*. Do ukrajinštiny přeložil román Patrika Ouředníka *Europeana*. Jeho povídkovou sbírku *Dívadlo tančících loutek* vydaly v roce 2016 Větrné mlýny. V příštím roce má v nakladatelství Argo vyjít jeho první román.

JINACÍ

Vlci jsou hladoví
zírají do studen
havrani napoví
kudy se dát
až tady nebudem
až tady nebudem stát

A střechám plechovým
rez časem sebrala slávu
pod kopcem v údolí
kostel, jež opustil Bůh
kostel, jež opustil Bůh

A kůr je stržený
mraky jdou po horách
tam stáli Jinací
zmizeli v napětí drátů
zmizeli v napětí drátů

Stromy se kymácí
v sakrálních prostorech
úkryty holubí
a lednový strach
a lednový strach

Uprostřed louky archanděl zvěstuje
po pláních ticha mlhy se plazí
vysokou travou sám poutník putuje
velikou únavou neviděl anděla stát
neviděl anděla stát

Vlci jsou hladoví
zírají do studen
havrani napoví
hrají si s osudem

PŘÍBĚHY POD BYTEM

Příběhy pod bytem
špatně se ze stěn smývají
ve vaně leží fén
a svíčky dohořívají

Příběhy pod bytem
špatně se ze stěn smývají
ve vaně leží fén
a svíčky dohořívají

Žár léta komolí plechy
asfalt si krade kůži bosejch nohou
synové neplechy
suchají figuríny za výlohou

Sídlíštní kolorit
zástupy balkonů nad chodníkem
auto a satelit
nic víc si nemoh dovolit
teskno je za butikem

Příběhy pod bytem
špatně se ze stěn smývají
ve vaně leží fén
a svíčky dohořívají

Příběhy pod bytem
špatně se ze stěn smývají
ve vaně leží fén
a svíčky dohořívají

Ve stínu bytoven
šeptala do ucha kontryhel
v sobě pár plechovek
stýská si do mezihér

Že ho tam nechala v křeči
že se to vůbec nehodí
ve sklepe přenašeči
báby a planý řeči
teskno je pod kójí

POEZIE

PÍSNĚ TEXTY

Příběhy pod bytem
špatně se ze stěn smývají
ve vaně leží fén
a svíčky dohořívají

Příběhy pod bytem
špatně se ze stěn smývají
ve vaně leží fén
a svíčky dohořívají

Žár léta komolí plechy
asfalt si krade kůži bosejch nohou

VERPA

Šlápl jsem na verpu
uprostřed čehosi
maštale pro vosy
mrákoty ze rtu
Kasá se pro vítr
mámvivá Arachné
rarach se rozmáchne
sukovicí

Hej, povídej, proč dneska pláčeš
proč dneska pláčeš
proboha živýho?

Hej, mi povídej, proč dneska pláčeš
proč dneska pláčeš
proboha živýho?

Vždyť jaro už obchází po údolí
a proroci na kopci vídají záduší

Mi povídej, proč dneska pláčeš
proč dneska pláčeš
a za kopcem zloduší...

Chlapi v hospodě
lízaný mariáš
bláznivý Matyáš
o lom se tříská

Ovečky v lavicích
mumlají otčenáš
a rarach v podkroví
na flétnu píská

Hej, povídej, proč dneska pláčeš
proč dneska pláčeš
proboha živýho?

Hej, mi povídej, proč dneska pláčeš
proč dneska pláčeš
proboha živýho?

Vždyť jaro už obchází po údolí
a proroci na kopci vídají záduší

Mi povídej, proč dneska pláčeš
proč dneska pláčeš
a za kopcem zloduší...

Katovi pacholci
vůdcové pluků
zástupy kluků
dovádí ke konci

A potok pádí
jak fiakr deště
už začala vřeštět
kot'ata v kádi

Hej, povídej, proč dneska pláčeš
proč dneska pláčeš
proboha živýho?

Hej, mi povídej, proč dneska pláčeš
proč dneska pláčeš
proboha živýho?

Vždyť jaro už obchází po údolí
a proroci na kopci vídají záduší

Mi povídej, proč dneska pláčeš
proč dneska pláčeš
proč dneska...?

A za obzorem Klokoty
loukotě cestou pastí
co mi teď povíš, louko, ty?

Čí kosti v tobě
v týhleť době
chrastí?

Vrací se zpátky
mámvivá Arachné
rarach se rozmáchne
čte mezi řádky

NATÁLKO

Bouchají na dveře
krčíš se v úkrytu
vyrvaný páteře zvěře
cítily, že jsi tu

Křičíš mi do spánku
šeptáš mi do vědomí
vážeš mi oprátku
saháš mi do svědomí

Špinavý jako kus hadru
mršina hnije za dveřmi do Laputy
v azurových propastech z plastu
pozřít sám sebe v mlze
a zas jsi tu Ty
a zas jsi tu Ty

Úplněk vyje na vlky
straní se světlu, když kořist se blíží
v Jevanech v noci za smrky
stojí sám kostel s hroby a s kříži

Lesem se nese sténání
srny tu mluví i ptáci i potkani
kam zítra hlavu složí
potomci lidí, když Aldašín hoří

Špinavý jako kus hadru
mršina hnije za dveřmi do Laputy
v azurových propastech z plastu
pozřít sám sebe v mlze
a zas jsi tu Ty
a zas jsi tu Ty

Spanilý domy z cihel
voněly deštěm a dehet zbělel
kolem se toulali Poslední
zvonilo k poledni klekání mramorů

Krkavec na věži kostelní
krákorá na mory, volá a mizí
a peří černý a znavený
narazí do stěny a vpije se do hor

ČLOVĚK KRVĚ

Jezera světel bičují bouře
a kouře provází chvění
na hladinách rybí tlení
kraj mizí a zhasíná

a to je znamení
a to je znamení

Špinavý jako kus hadru
mršina hnije za dveřmi do Laputy
v azurových propastech z plastu
pozřít sám sebe v mlze
a zas jsi tu Ty
a zas jsi tu Ty

Natálko!
S rozbitou lebkou se špatně utíká
před válkou

Natálko!
S rozbitou lebkou se špatně utíká
před válkou

s rozbitou lebkou
před válkou
s rozbitou lebkou
před válkou
s rozbitou lebkou
před válkou

Natálko!
Už popel zas sněží

ČLOVĚK KRVĚ
VLASTNÍM JMÉNEM JAN SENFT
(*1993)
JE BÁSNÍK A PÍSNÍČKÁŘ ZE STŘÍBRNÉ SKALICE. JEHO
PÍSNĚ SE ODEHRÁVAJÍ V NEJISTÉM ČASE. PŘESTO VŠAK
REZONUJÍ S KAŽDÝM PROŽÍVÁNÍM V DNEŠNÍ I ZÍTŘEJŠÍ
DOBĚ. V MÁGICKO-FOLKOVÝCH SKLADBÁCH BÁSNÍ
O RODNĚ KRAJINĚ KOLEM STŘÍBRNÉ SKALICE LEŽÍCÍ
V POSÁZAVÍ I DALŠÍCH POUHURÝCH A POLOZAPOME-
NUTÝCH MÍSTĚCH NAPŘÍČ ČESKEM.

←
V DIVADLE KOMEDIE MĚL KONCERT V PROSINCI
LOŇSKÉHO ROKU A DALŠÍ JE NAPLÁNOVÁN
NA LETOŠNÍ DUBEN.

ABC

<u>8 NE</u>	14.00	VERTEP / БЕРТЕП <i>Malá scéna</i>	
	17.00	VERTEP / БЕРТЕП <i>Malá scéna</i>	
<u>9 PO</u>	19.00	L. N. Tolstoj VOJNA A MÍR	
<u>10 ÚT</u>	14.30	L. N. Tolstoj VOJNA A MÍR <i>Zadáno, Klub mladých diváků</i>	
<u>11 ST</u>	19.00	D. Drábek, D. Král, T. Belko ELEFANTAZIE	
<u>12 ČT</u>	19.00	W. Shakespeare HAMLET <i>+ Lektorský úvod od 18.30 na Malé scéně</i>	
<u>13 PÁ</u>	10.00	W. Shakespeare HAMLET <i>Pro školy + Doprovozný program</i>	
<u>14 SO</u>	15.00	KONTROVERZE V DĚJINÁCH MDP <i>Kronika na Malé scéně</i>	
	19.00	N. V. Gogol REVIZOR	
<u>15 NE</u>	14.00	VERTEP / БЕРТЕП <i>Malá scéna</i>	
	17.00	VERTEP / БЕРТЕП <i>Malá scéna</i>	
<u>18 ST</u>	19.00	D. Drábek podle G. Feydeaua PUPEK PAŘÍŽE	
<u>19 ČT</u>	19.00	HRADIŠŤAN & JIŘÍ PAVLICA <i>Pronájem</i>	
<u>20 PÁ</u>	19.00	M. Vačkář, O. Havelka ZÍTRA SWING BUDE ZNÍTI VŠUDE	
<u>21 SO</u>	10.00	HERECKÝ KURZ PRO NEHERCE <i>Malá scéna</i>	
	19.00	N. V. Gogol REVIZOR	
<u>23 PO</u>	19.00	W. Shakespeare ROMEO A JULIE	
<u>24 ÚT</u>	19.00	W. Shakespeare HAMLET	
<u>25 ST</u>	19.00	E. Thompson NA ZLATÉM JEZEŘE	
<u>26 ČT</u>	19.00	D. Drábek podle G. Feydeaua PUPEK PAŘÍŽE	
<u>27 PÁ</u>	19.00	M. Vačkář, O. Havelka ZÍTRA SWING BUDE ZNÍTI VŠUDE	
<u>28 SO</u>	11.00	M. Barrie, D. Drábek PETR PAN	
	19.00	W. Russell SHIRLEY VALENTINE	
<u>29 NE</u>	17.00	T. Kushner ANDĚLÉ V AMERICE <i>+ Lektorský úvod od 16.30 na Malé scéně</i>	
<u>30 PO</u>	18.30	MÍSTA DŮVĚRNÝCH POTKÁNÍ <i>Pro První řadu, Malá scéna</i>	
	19.00	M. Vačkář, O. Havelka ZÍTRA SWING BUDE ZNÍTI VŠUDE	
<u>31 ÚT</u>	19.00	E. Thompson NA ZLATÉM JEZEŘE	

ROKOKO

<u>11 ST</u>	19.00	R. Schimmelpfennig PRASKLEJ SVĚT
<u>12 ČT</u>	19.00	E. Kishon ODDACÍ LIST
<u>15 NE</u>	17.00	D. Drábek HEREČKA SOBOTNÍ NOCI
<u>16 PO</u>	19.00	S. Stone YERMA
<u>17 ÚT</u>	19.00	P. Weiss, M. Pavlíček MARAT + SADE
<u>18 ST</u>	19.00	R. Schimmelpfennig PRASKLEJ SVĚT
<u>19 ČT</u>	19.00	D. Drábek KANIBALKY: SOUMRAK SAMCŮ
<u>25 ST</u>	19.30	D. Drábek KANIBALKY 2: SOUMRAK STARCŮ
<u>26 ČT</u>	19.00	Z. Salivarová HONZLOVÁ
<u>27 PÁ</u>	11.00	Z. Salivarová HONZLOVÁ <i>Pro seniory</i>
<u>28 SO</u>	19.00	D. Drábek HEREČKA SOBOTNÍ NOCI
<u>29 NE</u>	17.00	J. Havlíček NEVIDITELNÝ
<u>30 PO</u>	19.00	L. Visconti POSEDLOST
<u>31 ÚT</u>	19.00	J. Suchý, F. Havlík DR. JOHANN FAUST, PRAHA II., KARLOVO NÁM. 40

AKTUÁLNÍ INFORMACE
O PROGRAMU
NALEZNETE NA

[WWW.
MESTSKA
DIVADLA
PRAZSKA
.CZ](http://WWW.MESTSKA
DIVADLA
PRAZSKA
.CZ)

ZMĚNA PROGRAMU
VYHRAZENA

LE DEN

KOMEDIE

<u>9 PO</u>	19.30	D. Bowie, E. Walsh LAZARUS	
<u>10 ÚT</u>	19.30	D. Bowie, E. Walsh LAZARUS	
<u>11 ST</u>	19.30	A. Ricaño HOTEL GOOD LUCK <i>+ Lektorský úvod od 19.00</i>	
<u>12 ČT</u>	19.30	L. Vagnerová RIDERS <i>Koprodukce s Lenka Vagnerová & Company</i>	
<u>13 PÁ</u>	19.30	B.-M. Koltès ROBERTO ZUCCO	
<u>14 SO</u>	19.30	L. Vagnerová RIDERS <i>Koprodukce s Lenka Vagnerová & Company</i>	
<u>15 NE</u>	17.00	Studenti pro Ukrajinu LANGUAGE BARRIER EQUAL <i>Koprodukce se skupinou Studenti pro Ukrajinu</i>	
	19.30	Studenti pro Ukrajinu LANGUAGE BARRIER EQUAL <i>Koprodukce se skupinou Studenti pro Ukrajinu</i>	
<u>16 PO</u>	10.00	J. Maksymov TESLA <i>Pro školy</i>	
	19.30	Š. Gajdoš, O. Novotný VOLÁNÍ DIVOČINY / LONDON CALLING <i>+ Lektorský úvod od 19.00</i>	
<u>17 ÚT</u>	19.30	L. Brutovský IOKASTÉ <i>Koprodukce se Slovenským komorním divadlem Martin</i>	
<u>18 ST</u>	19.30	z básní sestavil J. Adámek 100 NEJKRÁSNEJŠÍCH ČESKÝCH BÁSNÍ <i>+ Video lektorský úvod od 19.00 a 19.15</i>	
<u>19 ČT</u>	19.30	L. Vagnerová GOSSIP <i>Koprodukce s Lenka Vagnerová & Company</i>	
<u>20 PÁ</u>	10.00	L. Vagnerová GOSSIP <i>Koprodukce s Lenka Vagnerová & Company</i>	
	19.30	J. Maksymov TESLA <i>Anglické titulky</i>	
<u>21 SO</u>	19.30	S. Uhllová HRDINOVÉ KAPITALISTICKÉ PRÁCE	
<u>23 PO</u>	19.30	S. Hořinka TAK TIŠE AŽ <i>Anglické titulky + Lektorský úvod od 19.00, koprodukce s: Orchestr Berg a Spitfire Company</i>	
<u>24 ÚT</u>	10.00	S. Hořinka TAK TIŠE AŽ <i>Pro školy, koprodukce s Orchestr Berg a Spitfire Company</i>	
	19.30	S. Hořinka TAK TIŠE AŽ <i>Anglické titulky + Lektorský úvod od 19.00, koprodukce s: Orchestr Berg a Spitfire Company</i>	
<u>25 ST</u>	15.00	Š. Gajdoš, O. Novotný VOLÁNÍ DIVOČINY / LONDON CALLING <i>Klub mladých diváků</i>	
<u>26 ČT</u>	10.00	T. Jarkovský, J. Vašíček podle Sofokla ANTIGONA <i>Koprodukce s Divadlem Drak, pro školy</i>	
	15.00	T. Jarkovský, J. Vašíček podle Sofokla ANTIGONA <i>Koprodukce s Divadlem Drak</i>	
	19.30	T. Jarkovský, J. Vašíček podle Sofokla ANTIGONA <i>Koprodukce s Divadlem Drak + Lektorský úvod od 19.00</i>	
<u>27 PÁ</u>	10.00	T. Jarkovský, J. Vašíček podle Sofokla ANTIGONA <i>Koprodukce s Divadlem Drak, pro školy</i>	
<u>28 SO</u>	19.30	K. Vonnegut, J. Rázusová GALAPÁGY <i>+ Lektorský úvod od 19.00</i>	
<u>29 NE</u>	19.30	D. Bowie, E. Walsh LAZARUS	
<u>30 PO</u>	19.30	L. Vagnerová PANOPTIKUM <i>Koprodukce s Lenka Vagnerová & Company</i>	
<u>31 ÚT</u>	19.30	K. Zhyrov NEZLOMNÍ	

PRASKLEJ SVĚT

ROLAND SCHIMMELPFENNIG
REŽIE: MICHAL DOČEKAL

Zveme vás na večírek! Budou ústřice, šampaňské a hodně zábavy! Večírek se ale trochu zvrtně... Sto sedmdesát fragmentů ztroskotaného rozhovoru. Hořce aktuální tragikomedie od jednoho z nejhranějších současných německých dramatiků.

NOVINKA
V ROKOKU 11. 1. 19.00
18. 1. 19.00

PUPEK PAŘÍŽE

DAVID DRÁBEK PODLE GEORGESE FEYDEAU
REŽIE: DAVID DRÁBEK

Hotel Eden poskytuje azyl a diskrétnost každému, kdo zaplatí. Romantická noc s milenkou se ale pro Adalberta promění spíš v očistec. Záměny, nehody a náhody vytvoří z místa přespání fantasmagorický bdělý sen. Nebo noční můru? Jen jedno je jasné. Z téhle noci nikdo nevyjde stejný...

ABC 18. 1. 19.00
26. 1. 19.00

ABC

- 1 ST 10.00 L. N. Tolstoj VOJNA A MÍR
Pro školy
- 19.00 L. N. Tolstoj VOJNA A MÍR
- 2 ČT 19.00 W. Shakespeare HAMLET
*+ Lektorský úvod od 18.30 na Malé scéně,
předplatitelé sk. V*
- 4 SO 15.00 ROKOKOTEJL
Kronika na Malé scéně
- 19.00 E. Thompson NA ZLATÉM JEZEŘE
- 6 PO 19.00 D. Drábek, D. Král, T. Belko ELEFANTAZIE
+ Prohlídka zákulisí
- 8 ST 19.00 Ch. Chaplin DIKTÁTOR
+ Prohlídka zákulisí
- 9 ČT 19.00 M. Vačkář, O. Havelka
ZÍTRA SWING BUDE ZNÍTI VŠUDE
- 10 PÁ 19.00 W. Shakespeare HAMLET
- 11 SO 15.00 J. M. Barrie, D. Drábek PETR PAN
- 14 ÚT 19.00 W. Russell SHIRLEY VALENTINE
+ Prohlídka zákulisí
- 15 ST 19.00 D. Drábek podle G. Feydeaua
PUPEK PAŘÍŽE
- 16 ČT 19.00 R. Sonogo, R. Giordano VÍM, ŽE VÍŠ, ŽE VÍM...
- 17 PÁ 19.00 E. Thompson NA ZLATÉM JEZEŘE
- 18 SO 17.00 **DERNIÉRA** T. Kushner ANDĚLÉ V AMERICĚ
+ Lektorský úvod od 16.30 na Malé scéně
- 20 PO 19.00 N. V. Gogol REVIZOR
+ Prohlídka zákulisí
- 21 ÚT 19.00 Ch. Chaplin DIKTÁTOR
- 22 ST 19.00 D. Drábek podle G. Feydeaua
PUPEK PAŘÍŽE
- 23 ČT 19.00 W. Shakespeare ROMEO A JULIE
- 24 PÁ 19.00 W. Russell SHIRLEY VALENTINE
- 28 ÚT 19.00 A. Miller SMRT OBCHODNÍHO CESTUJÍCÍHO

ROKOKO

- 1 ST 19.30 D. Drábek
KANIBALKY 2: SOUMRAK STARCŮ
+ Prohlídka zákulisí
- 3 PÁ 19.00 Z. Salivarová HONZLOVÁ
- 6 PO 19.00 R. Schimmelpfennig PRASKLEJ SVĚT
- 7 ÚT 19.00 P. Weiss, M. Pavlíček MARAT + SADE
+ Prohlídka zákulisí
- 9 ČT 19.00 **DERNIÉRA** L. Visconti POSEDLOST
- 11 SO 19.00 D. Drábek HEREČKA SOBOTNÍ NOCI
- 13 PO 19.00 D. Drábek HEREČKA SOBOTNÍ NOCI
- 16 ČT 19.00 S. Stone YERMA
+ Prohlídka zákulisí
- 17 PÁ 19.30 J. Suchý, F. Havlík DR. JOHANN FAUST,
PRAHA II., KARLOVO NÁM. 40
- 20 PO 19.30 J. Havlíček NEVIDITELNÝ
- 23 ČT 19.30 S. Stone YERMA
- 24 PÁ 19.00 **PŘEDPREMIÉRA** D. Jařab ČURDA,
HRDINA JEDNÉ PROHRY
- 25 SO 19.00 **PREMIÉRA** D. Jařab ČURDA, HRDINA
JEDNÉ PROHRY
- 27 PO 19.00 D. Jařab ČURDA, HRDINA JEDNÉ
PROHRY
- 28 ÚT 10.00 Z. Salivarová HONZLOVÁ
Pro školy
- 19.00 E. Kishon ODDACÍ LIST

AKTUÁLNÍ INFORMACE
O PROGRAMU
NALEZNETE NA

[WWW.
MESTSKA
DIVADLA
PRAZSKA
.CZ](http://WWW.MESTSKA
DIVADLA
PRAZSKA
.CZ)

ZMĚNA PROGRAMU
VYHRAZENA

KOMEDIE

- 1 ST 19.30 **DERNIÉRA** z básní sestavil J. Adámek
100 NEJKRÁSNEJŠÍCH ČESKÝCH BÁSNÍ
+ Video lektorský úvod od 19.00 a 19.15
- 2 ČT 19.30 **PRAŽSKÁ PREMIÉRA** K. Součková, A. Svovil
HANZELKA ZIKMUND
*Stálý host Činoherní studio Ústí,
debata po představení*
- 3 PÁ 19.30 L. Vagnerová RIDERS
Koprodukce s Lenka Vagnerová & Company
- 4 SO 19.30 L. Vagnerová RIDERS
Koprodukce s Lenka Vagnerová & Company
- 7 ÚT 19.30 L. Vagnerová PANOPTIKUM
Koprodukce s Lenka Vagnerová & Company
- 8 ST 10.00 L. Vagnerová PANOPTIKUM
*Koprodukce s Lenka Vagnerová & Company,
pro školy*
- 15.00 L. Vagnerová PANOPTIKUM
*Koprodukce s Lenka Vagnerová & Company,
Klub mladých diváků*
- 9 ČT 19.30 SOUL SEEKERS
Pronájem, Pop Balet
- 10 PÁ 19.30 J. Maksymov TESLA
Anglické titulky
- 11 SO 19.30 B.-M. Koltès ROBERTO ZUCCO
+ Lektorský úvod od 19.00
- 12 NE 17.00 IMPERIA, 5 LET TANEČNÍ RODINĚ
Pronájem
- 13 PO 19.30 A. Ricaño HOTEL GOOD LUCK
+ Lektorský úvod od 19.00
- 14 ÚT 19.30 K. Vonnegut, J. Rázusová GALAPÁGY
+ Lektorský úvod od 19.00
- 15 ST 19.30 L. Brutovský IOKASTÉ
*Koprodukce se Slovenským komorním divadlem
Martin + Lektorský úvod od 19.00*
- 16 ČT 19.30 S. Uhlová HRDINOVÉ KAPITALISTICKÉ PRÁCE
- 17 PÁ 18.00 Š. Gajdoš, O. Novotný
VOLÁNÍ DIVOČINY / LONDON
- 18 SO 15.00 D. Bowie, E. Walsh LAZARUS
- 19.30 D. Bowie, E. Walsh LAZARUS
- 27 PO 19.30 Studenti pro Ukrajinu
LANGUAGE BARRIER EQUAL
*Koprodukce se skupinou Studenti
pro Ukrajinu*
- 28 ÚT 19.30 Studenti pro Ukrajinu
LANGUAGE BARRIER EQUAL
*Koprodukce se skupinou Studenti
pro Ukrajinu*

POSEDLOST

LUCHINO VISCONTI
REŽIE: JAKUB ŠMÍD

Temná psychologická love story podle románu klasika
americké drsné školy Jamese M. Caina *Pošťák vždycky
zvoní dvakrát.*

DERNIÉRA
ROKOKO 9. 2. 19.00

100 NEJKRÁSNEJŠÍCH ČESKÝCH BÁSNÍ

Z BÁSNÍ SESTAVIL JIŘÍ ADÁMEK
REŽIE: JIŘÍ ADÁMEK

Poezie jako naše paměť. Mají básně, které si předáváme po
generace, vliv na to, jací jsme a jak sami sebe vnímáme? Scé-
nická krajina, ve které zazní nejznámější verše vedle básní
současných českých autorů, o jejichž tvorbě tuší málokdo.

DERNIÉRA
KOMEDIE 1. 2. 19.30

Ú

N

OR

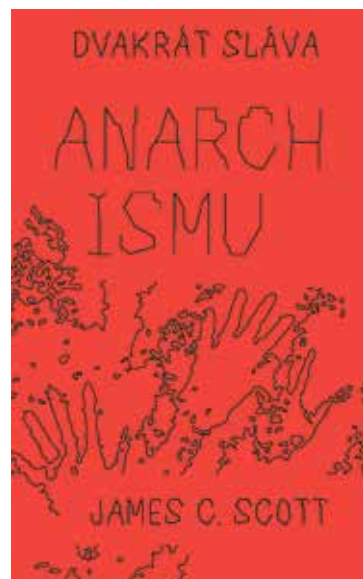
RADIKÁL VŠEDNÍHO DNE JE NEVIDITELNÝ

PŘEDSTAVY O RADIKÁLECH VĚTŠINOU ZAHRNUJÍ RŮZNÉ PODOBY NÁSILÍ, NESNÁŠENLIVOSTI A EXALTOVANOSTI. JEJICH ČINY JSOU REVOLUČNÍ: ODŘEZÁVAJÍ STARÉ, ABY UVOLNILY CESTU NOVÉMU. ČASTO S NEJISTOU PERSPEKTIVOU. AŽ UŽ PRO NÁS JSOU RADIKÁLOVÉ HRDINOVÉ, NEBO POMATENCI, VYCHYLJUJÍ SE Z ŘÁDU KAŽDODENNOSTI JAKO JURODIVÍ ŽIJÍCÍ SPÍŠE VE SNECH NEŽ V REALITĚ. AMERICKÝ POLITOLOG A ANTROPOLOG JAMES C. SCOTT VŠAK PŘINÁŠÍ ODLIŠNÝ POHLED NA RADIKALITU. NAVRACÍ JI DO KAŽDODENNÍHO ŽIVOTA, DO JEJÍ ANONYMITY A VŠEDNOSTI. RADIKÁLEM MŮŽE BÝT KAŽDÝ.

Jeho knížka *Dvakrát sláva anarchismu* uvádí čtenáře prostřednictvím šesti „prostých“ esejí do myšlení o „autonomii, důstojnosti, smysluplné práci a hře“ (jak uvádí podtitul). Scott není anarchista, ale sympatizuje s tímto hnutím, protože jako vědec i člověk oceňuje perspektivy zpochybňující moc. Nezájímají ho vítězové, ale zástupy anonymních lidí, kteří revoluční pohyb vytvářejí.

„Pro většinu lidí, kteří se potýkají s autoritářstvím, kde se veřejné jednání stává nebezpečným, nebo dokonce smrtelným, je infrapolitika politikou,“ vysvětloval před čtyřmi lety v rozhovoru pro magazín

James C. Scott, *Dvakrát sláva anarchismu: Šest prostých textů o autonomii, důstojnosti, smysluplné práci a hře*. Přeložil Marek Sečkař. Praha: Neklid, 2021. 299 s.

LITERÁRNÍ TERITORIUM

The Conversation svoji představu radikality. Infrapolitikou nazývá každodenní, skryté jednání, které nahloává moc. Neprojevuje se jako profesionální aktivismus, nedostane se do médií a nemá ani povahu soustředěného hnutí. Ostatně, jak dodává Scott, je-li odpor příliš rigidně organizován, v případě svého úspěchu se stává stejně autoritářským jako režim, proti němuž bojuje. Síla všedního anarchismu je právě v jeho neuchopitelnosti: „Je těžké kontrolovat lidi, protože jejich motivy jsou rozmanité.“

Formuloval proto svůj „zákon anarchistické kalisteniky“, tedy cvičení odporu vahou vlastní osoby, bez jakýchkoli pomůcek. Není lehké porušit nějaké pravidlo nebo zákon, které jsou v dané situaci nesmyslné, na základě vlastní úvahy a nezávisle na tom, co si myslí ostatní. To vyžaduje rozvahy i odvahu, které je třeba cvičit každý den. Třeba tím, že člověk přejde na červenou, i když ostatní chodí stojí u prázdné silnice jako topoly.

Nejde jen o zábavnou hříčku, již Scott v knize půvabně rozvíjí. Jak na základě historické evidence dokládá, tyto každodenní formy odporu mají reálný dopad a dokážou nejen podrývat, ale přímo rozbít režimy, proti nimž jsou namířeny. Příkladem může být dezerteři či nekázeň ve válce. Scott sice hovoří o americké občanské válce, napoleonských taženích či válce ve Vietnamu, dnešnímu čtenáři ale na myslí ihned vytaženou zprávu z ukrajinsko-ruské fronty. I zde hrají významnou roli demoralizovaní ruští branci, kteří utíkají z boje.

Národy však nestaví pomníky dezertérům a těm, kteří se vzdají (tedy většinou, existuje totiž minimálně jeden takový – od tureckého sochaře Mehmeta Aksoye, jenž ho vztyčil v Postupimi). A přitom ve chvíli, kdy neposlušnost přesáhne určitou míru, státní moc již nemůže realizovat svoje plány, anebo je minimálně musí přehodnotit. To, co se běžně chápe jako zbabělost, může být z anarchistického pohledu důrazným politickým činem, anonymním, neveřejným hrdinstvím vyžadujícím notnou dávku odvahy.

Existují ale i světější podoby této infrapolitiky, a to zvláště u nižších společenských tříd. Například v 17. a 18. století bylo v Anglii nejpůvodnějším trestným činem pytláctví. Nejenže se tak rolníci obohacovali na úkor krále a elit, ale vyjadřovali tak i odpor k vlastnickým nárokům těchto stavů na lesy, louky a pole. Namísto toho, aby vzali cepy a vidle, podrývali stát rozkrádáním. A to organizovaně: mohli se na sebe spolehnout. Sousedé se většinou neudávali a pachatele bylo těžké odhalit.

Komu to připomíná totalitu v Československu, má pravdu. Četba Scottových esejí je pro domácího čtenáře zvláště poučná, neboť umožňuje přehodnotit převažující vyprávění o normalizaci. V něm je vnější konformita většiny, doprovázená soukromou vynalézavostí v obcházení moci, symptomem morálně zkažené společnosti. Scott naproti tomu umožňuje pochopit

všechny ty melouchy a často absurdní projevy lidové tvořivosti jako skutečně protistátní jednání. Takové čtení naší minulosti je radikální – disent náhle ztrácí exkluzivitu politického nesouhlasu. Otřepaný vtíp o tom, že když se Čech vzdává, odmontuje vztyčenýma rukama žárovku, se potom jeví nikoli jako výsměch prospěchářskému národu, ale vystižení mechanismu lidového odporu, bez něž by žádná revoluce nemohla být úspěšná.

Při četbě Scottovy knihy si totiž člověk uvědomí důsledky skutečnosti, že moc a útlak nejsou spojeny jen s totalitou, ale projevují se ve vztazích v každé společnosti. Moc – to jsou elity, síla peněz, imperativ výkonu a s ním spojená kontrola lidského jednání, nadvláda určitého způsobu myšlení či vkusu. A to platí i pro umění. A ano, i pro divadlo... A z tohoto pohledu může být i domněle radikální hnutí či výrazná veřejná osobnost halasně a za všeobecného obdivu bojující „za dobrou věc“ předvojem nových mocenských sil, usilujících o kontrolu nad chováním druhých. Jediným skutečně radikálním odporem zůstává drobné, každodenní a anonymní zpochybňování samozřejměho. A v případě, že by člověk měl ve státním zájmu škodit druhému, pak třeba i dezerteři.

A tak spíše, než aby se člověk ve svém životě řídil mapami, které narýsovali jiní, Scott je vyzývá k tomu, aby společně se svými sousedy a bližními vytvářel vlastní cesty světem. A tyto stezky a pěšiny tvaroval svým důvtipem, sdílenou zkušeností, společnými příběhy. Tento vernakulární (čili lidový) řád je stále pod silným útokem, a to nejen státu (odvěkého nepřítele anarchistů), ale i globální kultury, která prostřednictvím nadnárodních společností překresluje mapy našich měst a zvyků. A přitom, jak Scott upozorňuje, jde o přirozené životní prostředí, které se cizímu pohledu jeví jako chaos. Meliorace neskončila s totalitou, ale pokračuje v nové formě, ve městech, z nichž se musí stěhovat místní, aby uvolnili místo kosmopolitním konzumentům, zavíráním drobných krámků, které nahrazují luxusní bistra. To je ekologický rozměr Scottových analýz: moc nedevastuje jen lidskou důstojnost, ale i naše obydlí, životní prostředí, krajinu.

V roce 2016 byl ve Španělsku souzen devětašedesátiletý inženýr Joaquín García za to, že většinu pracovní doby využil pro studium díla filosofa Barucha Spinozy. V zaměstnání se ukázal jen občas, jinak trávil čas četbou. To je pro mě hrdina dokonale zvládnuté kalisteniky: zvláště, když si po šest let nikdo jeho nepřítomnosti nevšiml (jistý indický inženýr to prý zvládal dělat dokonce čtyřadvacet let).

A proto dvakrát sláva anarchismu. Za prvé proto, že radikalita není vyhrazena aktivistům, ale patří poníženým, za druhé pro důstojnost, kterou navrácí našim životům.

JAN MOTAL
autor je filosof umění a religionista

MĚSTSKÁ DIVADLA PRAŽSKÁ **ABSKOMEDIEROKOKO**

UKRAJINSKÉ VÁNOCE PRO CELOU RODINU
ВЕРТЕП ДЛЯ ВСІЄЇ РОДИНИ

8. A 15. 1. 2023
MALÁ SCÉNA ABC

VERTEP

DRAMOX

Chcete si představení užít z pohodlí svého domova?

Sledujte Čapka, Zelary nebo Hotel Good Luck z Městských divadel pražských a 300 dalších inscenací nejen z českých divadel na Dramox.cz

MĚSTSKÁ DIVADLA PRAŽSKÁ

pq.cz

PQ 2023

Pražské Quadriennale scénografie a divadelního prostoru
Prague Quadrennial of Performance Design and Space

Scénografické zrcadlo naší doby

8.-18. června 2023

Asi ten nejzvláštější festival

MINISTERSTVO KULTURY

bnt attorneys in CEE close. straight. forward.

» Všem našim partnerům jsme oporou za každé situace. «

www.bnt.eu

Partnerem MDP jsme již od roku 2011.

VÝSTAVA SOCH A OBJEKTŮ LINDY WRONG
A OBRAZŮ ALŽBĚTY RAJCHLOVÉ
DO 18. 4. 2023 V DIVADLE KOMEDIEALŽBETA RAJCHLOVÁ
URČITĚ TAM JE
(2022)70 x 90 cm
AKRYL, OLEJ, PASTEL
NA PLÁTNĚ

V tvorbě Lindy Wrong a Alžběty Rajchlové nalézáme množství dráždivých motivů z fauny a flóry. Svět, kterým se zabývají, je minulý či bájný a exotický. Jejich dílo lze označit jako ekologické, jelikož je výsostně zajímavá prostředí, v němž žijeme, nezpodobňují ho ovšem realisticky. Naopak, v jejich díle cítíme tajemství, nebezpečí, uměleckou nadsázku a vědomí, že nikdy není možné vyjádřit vše. Křehkost a zamlženost Alžbětiných obrazů se mísí s divokostí a zjevnou teatrálností Lindiných soch a objektů. V Komedii se tak můžete projít smrkovým lesem vzpomínek i prosekat džunglí plnou tvorů a symbolů.

ALŽBĚTA RAJCHLOVÁ
(*1999)

studuje od roku 2018 na Akademii výtvarných umění. Tři roky navštěvovala ateliér Malby 3 Josefa Bolfa, nyní druhým rokem navštěvuje ateliér Malby 2 nejprve pod vedením Vladimíra Skrepla a v současnosti Adély Součkové. Absolvovala bakalářské studium na katedře výchovné dramatiky na DAMU. O své tvorbě prozradila: „Zajímají mě místa, kterými procházíme, jako kódy emocionálního prožitku prostředí. Moje současné obrazy jsou především pocitovými mapami různých míst. Představují snahu zachytit barvou, tvarem, linií něco z abstraktní vzpomínky na konkrétní prostředí.“

LENKA DOMBROVSKÁ
programová kurátorka divadla Komédie